

Mikko Antikainen

Asiakaslähtöinen musiikkiopisto

Opiston toiminnan kehittäminen oppilaskyselyn avulla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi YAMK

Musiikin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

14.11.2022

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Mikko Antikainen
Otsikko:	Asiakaslähtöinen musiikkiopisto, Opiston toiminnan kehittäminen oppilaskyselyn avulla
Sivumäärä:	55 sivua
Aika:	14.11.2022
Tutkinto:	Musiikkipedagogi YAMK
Tutkinto-ohjelma:	Musiikin tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t):	Helena Tuomela, FT

Tutkin opinnäytetyössäni musiikkiopiston toiminnan kehittämistä. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukainen opetus musiikkiopistoissa on osa yhteiskunnan rahoittamaa koulutuspalvelua. Koulutuspalvelun tavoitteet tulevat opetushallituksen laatimista opetussuunnitelman perusteista. Nykyiset opetussuunnitelman perusteet ovat olleet voimassa vuodesta 2017 ja niissä kantavana ajatuksena on oppijälähtöisyys. Oppijälähtöisyys opetuksessa pyrkii tukemaan oppilaan sisäistä motivaatiota, joka on parhaimmillaan silloin, kun siinä on huomioitu itseohjautuvuusteorian kolme psykologista perustarvetta, joita ovat omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys.

Opinnäytetyössäni pohdin kuinka palvelumuotoilun asiakaslähtöisyys ja opetussuunnitelman oppilaslähtöisyys ovat sovitettavissa keskenään. Palvelumuotoilun keskeisenä ajatuksena on palveluiden kehittäminen huomioon ottaen asiakkaiden tarpeet. Laki taiteen perusopetuksesta velvoittaa oppilaitokset kehittämään ja arvioimaan omaa toimintaansa. Tätä tarkoitusta varten on suunniteltu työkaluksi Virvatuli-itsearviointimalli, jonka prosessin eteneminen muistuttaa palvelumuotoilua.

Opinnäytetyön aineistonkeruu tehtiin Musiikkiopisto Avonian perustason ja syventävän tason oppilaille suunnatulla kyselyllä. Kysely oli laadittu Virvatuli-itsearviointimallin mukaisesti, täydennettynä oppilaitoksen omia käytänteitä koskevilla kysymyksillä. Kyselytutkimus yhdistää kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen metodeja. Kyselyn avulla selvitin, kuinka opetuksessa toteutuu opetussuunnitelman perusteissa vahvasti taustaoletuksena olevat itseohjautuvuusteorian mukaiset psykologiset perustarpeet.

Tutkimukseni päätuloksena muodostui kuva 2020-luvun oppilaista ajankäytöllisine haasteineen palvelumuotoilun prosessimallin mukaisen kehittämistyön pohjaksi. Lisäksi tutkimus syvensi näkemystäni siitä, millä reunaehdoilla palvelumuotoilu sopii musiikkioppilaitoksen kehitystarpeisiin. Esitän työssäni myös tarkennettuja ajatuksia siitä, kuinka oppilaitoksen toimintaa voisi kehittää oppilaskyselyn tulosten perusteella.

Avainsanat: Musiikkiopisto, opetussuunnitelma, oppilaslähtöisyys, itseohjautuvuusteoria palvelumuotoilu, Virvatuli-arviointimalli, kyselytutkimus

Abstract

Author: Mikko Antikainen
Title: Customer-Oriented Music Institute: Development of a Music Institute Based on a Student Survey
Number of Pages: 55 pages
Date: 14 November 2022

Degree: Master of Music
Degree Programme: Music
Supervisor: Helena Tuomela, PhD

In my thesis, I study how to develop operations at a music institute. A music institute is a public service which is funded by the Finnish Ministry of Education and Culture. The tuition at music institutes is part of the Basic Education in the Arts. The goals of the service come from the basis of the curriculum drawn up by the Finnish National Agency for Education. The current pedagogical principles were set by the Agency in 2017 and they are based on the constructivist concept of learning. According to the self-determination theory, intrinsic motivation is at its best when it considers the three basic psychological needs: autonomy, competence and relatedness.

In my thesis, I considered the compatibility of the customer orientation of service design and the idea of student orientation. The key element of the service design method is the development of services with consideration for customer needs. The Act on Basic Education in the Arts obliges educational institutions to develop and evaluate their own activities. The self-assessment model titled Virvatuli is a development and self-evaluation tool and the process is similar to service design.

The data collection for the thesis was based on a survey. The respondents were students at the Avonia Music Institute. The survey was prepared according to the Virvatuli self-assessment model, supplemented with questions about the educational institution's own practices. The survey combines qualitative and quantitative research methods. With the help of the survey, I investigated how the basic psychological needs defined by self-determination theory are realized in tuition.

The survey revealed who the students are, what kind of challenges they have and what their needs regarding music education are. Based on these findings, it is possible to develop the activities of the Avonia Music Institute through service design methods. In addition, the study deepened my view on how service design fits the development needs of a music institute. In my project report, I also present detailed ideas on how to develop the functioning of an educational institution based on the results of a student survey.

Keywords: Music institute, curriculum, self-determination theory, service design, Virvatuli evaluation model, survey

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Palvelumuotoilun näkökulma musiikkiopiston toimintaan	5
2.1	Palvelumuotoilu	5
2.1.1	Tutkimusmenetelmän valinta	8
2.1.2	Palvelumuotoilu toiminnan kehittämisen välineenä	9
2.2	Opetussuunnitelman perusteet	11
2.3	Itseohjautuvuusteoria	12
2.4	Virvatuli-arviointimalli	16
3	Aineiston keruu ja analyysi	17
3.1	Menetelmät	17
3.2	Mitta-asteikot	19
3.3	Analyysi	20
3.4	Kysymykset	21
4	Kyselyn tulokset	22
4.1	Kyselyn rakenne	23
4.2	Vastaaajien taustaa selventävät kysymykset	25
4.3	Kuinka musiikinopiskelu koetaan kyselytutkimuksen perusteella	31
4.3.1	Mukavinta musiikinopiskelussa	31
4.3.2	Mitä opetusta halutaan enemmän?	32
4.3.3	Tärkeiksi koetut asiat musiikinopiskelussa	34
4.3.4	Ikävintä musiikinopiskelussa	38
4.4	Musiikin harrastamisen omaehtoisuus	39
4.4.1	Yhteisöllisyys	40
4.4.2	Opettajan rooli yksityisopetuksessa	41
4.4.3	Opettajan rooli ryhmäopetuksessa	44
4.5	Oppilaitoksen opetussuunnitelma ja arviointivälineet	45
4.6	Asiakastyytyväisyys	46
5	Vastaukset tutkimuskysymyksiin	47
5.1	Oppilasprofiili	48
5.2	Oppilaslähtöisyys kyselyn perusteella	49
5.3	Palvelumuotoilu musiikkiopiston kehittämisen välineenä	49

6	Pohdinta	50
6.1	Yhteisötoiminnan lisääminen opetuksessa	51
6.2	Lukiopäivä	51
6.3	Opintojen ohjaus	53
6.4	Viestintä	54
6.5	Jatkokysymyksiä	55
6.6	Lopuksi	56
	Lähteet	57

1 Johdanto

Mitä palautetta musiikkiopistoissa annetaan opettajille tai hallinnolle? Edellisen opetussuunnitelman (OPS perusteet 2002) aikaan käytäntönä oli tasosuoritus, jossa lautakunta arvioi oppilaan suoritusta. Tämä miellettiin usein myös palautteeksi opettajalle tehdystä työstä. Omakohtaiset muistot tästä käytännöstä tukevat tätä mielikuvaa. Muistan hyvin hermostuneisuuteni, kun oma oppilaani oli tekemässä tasosuoritusta musiikkiopistossa. Muistan myös hyvin, millainen ilma- piiri oli musiikkiopistossa tasosuorituspäivänä. Ohjaava opettaja pyrkii peittämään oman hermostuneisuutensa, oppilaat ja vanhemmat käytävällä puhuvat hiljaa ja tunnelma oli odotuksesta latautunut.

Koulutuksen järjestäjälle on laissa (Laki taiteen perusopetuksesta, 1998/633) määritelty velvoite koulutuksen arvioimiseen ja kehittämiseen, mutta laissa ei ole määritelty, miten ja millä välineillä koulutusta arvioidaan ja kehitetään. Lain soveltamisen käytännöt vaihtelevat eri oppilaitoksissa. Oppilaitokset järjestävät henkilöstön kehityskeskusteluita, ja opetusjärjestelyistä on palautekyselyitä. Oppilaitokset pystyvät seuraamaan oppilaiden saamien todistusten määrää, sitä pääsevätkö oppilaat jatko-opintoihin, kuinka paljon oppilaat esiintyvät ja kuinka kauan he opiskelevat eli millainen vaihtuvuus oppilaitoksessa on. Opintoista tehtävän dokumentoinnin avulla saadaan tietoa opetuksesta. Eri opettajien toimintatavoista saadaan selville, mitkä ovat niin sanotusti hyviä käytänteitä, ja näitä käytänteitä pyritään levittämään opiston sisällä.

Monella alalla palautteen kerääminen ja sen avulla toiminnan kehittäminen on yleistä. Kaupalliset toimijat tietävät tarkasti kuka myyjistä myy eniten. Sosiaali- ja terveysalalla palautetta kerätään eri vaiheissa prosesseja. Tyytyväisyyskyselyitä lähetetään asiakkaille tekstiviestein ja sähköpostein. Kaupasta lähtiessä asiakkaan pitäisi painaa hymynaamaa tai surunaamaa. Johtaako tämä siihen, että palvelut kehittyvät? Pitäisikö musiikkiopistojen laajentaa palautteen keräämisen tapoja? Pitäisikö joka vuosi kaikille oppilaille lähettää palautekysely? Auttaako palaute todella kehittämään toimintoja? Kuka palautetta käsittelee ja

kuinka sitä pitäisi jakaa henkilöstölle? Palautetiedon käsittely on tärkeässä roolissa toiminnan kehittämisessä. Palautteen merkitystä pitäisi pystyä suhteuttamaan jotenkin. Yksittäiseen negatiiviseen palautteeseen voi helposti vaikuttaa sellaiset olosuhteet, joihin opettaja ei edes pystyisi vaikuttamaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että palautetta kerätään pitkällä aikavälillä ja sen tuloksia käsitellään säännöllisesti. Pidemmän ajanjakson seurannasta ja vastausten suuremmasta määrästä pystytään paremmin näkemään trendejä ja mahdollisia kehittämisen kohteita.

Toimin Musiikkiopisto Avoniassa apulaisrehtorina ja työhöni kuuluu oppilaitoksen toiminnan arvioiminen ja kehittäminen. Opinnäytetyöni aineistonkeruussa saatu materiaali on kerätty oppilaitoksen tähän tarkoitukseen ohjaamalla työvälineillä siten, että saatu materiaali on anonymiä. Työssäni olen havainnut, että oppilaan, huoltajien ja opettajien suhde on hyvin henkilökohtainen ja herkkä. Kynnys palautteen antamiseen saattaa toisinaan muodostua turhan korkeaksi. Musiikkiopiston hallinnossa havaitsemme tämän siten, että siinä vaiheessa, kun huoltaja lähestyy palautteella meitä, on jo vaikeaa tehdä korjaavia liikkeitä. Opettajille ei helposti ilmaista tyytymättömyyttä soitettavaan ohjelmistoon tai soittotunnin järjestelyihin liittyen. Palautteenantotilanteissa tiedustelemme asiakkaalta yleensä ensin, onko asiasta keskusteltu kyseisen opettajan kanssa. Usein havaitaan, että keskustelua ei ole käyty, ja opettaja saattaa olla jopa täysin tietämätön asiasta johon korjausta pitäisi pystyä tekemään.

Opettamiseen liittyy hyvin yksityinen näkökulma, opettajat toimivat suljettujen ovien takana ja eri opettajilla on erilainen opettamistyyli. Ulkoapäin tähän opetustyyliin puuttuminen ei ole helppoa. John Hattie (2009, 1) kertoo kirjassa *Visible Learning* paljon esimerkkejä siitä, että opetusta pyritään mieluummin kehittämään ulkoapäin määrittelemällä ryhmäkokoja, uudistamalla opetussuunnitelmia ja pyrkimällä vaikuttamaan opetukseen erilaisilla hallinnollisilla ratkaisuilla. Nämä Hattien havainnot ovat perusopetuksen puolelta, mutta yhtä haastavaa, ellei jopa haastavampaa on mennä havainnoimaan yksityisopetusta soittotunnille, seinäruusuksi soitonopettajan ja oppilaan yhteiseen hetkeen. Opetuksesta

keskusteleminen opettajan kanssa, saati sitten opetukseen puuttuminen, koetaan hyvin henkilökohtaisesti.

Voisiko palautteen antaminen kyselytutkimuksella olla ratkaisu tähän? Kysyttäisiin anonyymiä palautetta kasvottomalla kyselylomakkeella. Pelkkä kysely ei ole tae siitä, että mitään parannusta lähtee tapahtumaan. Tämän ympärille tarvitaan prosessi, jolla palautetta välitetään eteenpäin asianosaisille. Esimerkkejä tällaisista prosesseista löytyy palvelumuotoilun puolelta.

Pystyykö koulutuspalvelua nimeltä musiikkiopisto kehittämään palvelumuotoilun keinoin? Tähän sisältyy tiettyjä ongelmakohtia. Palvelumuotoilukirjoissa esimerkit ovat usein liike-elämän puolelta. Prosessit suunnitellaan suoraan asiakaspalvelun näkökulmasta, mutta musiikkiopisto ei voi toimia pelkästään asiakasnäkökulma huomioiden. Opetuksen järjestämistä säätelee laki taiteen perusopetuksesta, opetushallituksen laatimat opetussuunnitelman perusteet ja paikalliset olosuhteet, kuten esimerkiksi toimitilat. Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan näitä oppilaitoksen kehittämisen näkökulmia. Työhöni kuuluu kyselytutkimus, jossa hyödynnän palvelumuotoilun prosessia, soveltuvin keinoin.

Ajattelin ensin opinnäytetyötäni muodoltaan ”perinteiseksi” laadullisen tutkimuksen työksi, johon hankin aineiston haastatteluilla ja kyselyillä. Sen jälkeen olin ajatellut analysoida aineiston, luokitella tulokset ja kertoa tuloksista opinnäytetyössäni. Ammattikorkeakouluopintoihin on sisällytetty mahdollisuus tehdä opintoja myös muissa ammattikorkeakouluissa. Tämän mahdollisuuden myötä päädyin Turun ammattikorkeakoulun järjestämään laadullisen tutkimuksen kurssille, jossa painopisteenä oli palvelumuotoilu. Jäin pohtimaan, voisiko näkökulma opinnäytetyöhöni olla palvelumuotoilun puolelta. Musiikkiopiston opetus on julkisin varoin toteutettua koulutuspalvelutoimintaa. Tutkiessani vielä tehtyjä opinnäytetöitä ja havaitsin, että musiikkiopistojen kehittämishankkeissa palvelumuotoilu ei vielä ole kovin vahvasti tunnettua.

Taiteen perusopetuksen laajaa oppimäärää tarjoavan musiikkiopiston rahoitus muodostuu kolmesta eri lähteestä, jotka ovat opetustuntikohtainen valtionosuus,

järjestävän kunnan tai kuntayhtymän rahoitus sekä oppilailta perittävät lukukausimaksut. Kunta ja valtio (OPH) määrittelevät palvelun reunaehdot opetuksen järjestämisen kannalta. Palveluntuottajan kannalta asiakasnäkökulmaa edustavat oppilaat ja heidän vanhempansa.

Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, kuinka musiikkiopisto Avonian koulutuspalvelu toimii, miten se vastaa koulutusta valvovan viranomaisen (OPH) kriteereihin ja kuinka se vastaa asiakkaiden, eli oppilaiden ja heidän huoltajiensa tarpeisiin. Taiteen perusopetuksen asiakaslähtöisyyttä toteutetaan annettujen reunaehtojen mukaisesti. Opetuksen käytännön toteutusta määrittelee opetushallituksen laatimat opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteissa kerrotaan taiteen perusopetuksen tavoitteista, opetuksen sisällöistä sekä arvioinnista (OPS perusteet 2017, 8).

Opinnäytetyössäni kerron taiteen perusopetuksen taustaoletuksista ja pyrin löytämään kehittämiskohteita, joiden mukaan oppilaitoksen toimintaa voidaan parantaa. Kehittämiskohteiden tunnistamisessa on hyödynnetty oppilaitoksen oppilaille suunnattua kyselyä. Laadin kyselyn taiteen perusopetuksen toimijoille laaditun Virvatuli-arviointimallin perustalle. Opinnäytetyön aineistonkeruu tapahtui oppilaille lähetetyn oppilaskyselyn kautta. Kyselyn tuloksia analysoin oppilaan itseohjautuvuuden näkökulmasta. Itseohjautuvuus on myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden yleinen tavoite.

Opinnäytetyön pääkysymykset ovat:

1. Millainen on Musiikkiopisto Avonian oppilasprofiili 2020-luvulla?
2. Kuinka oppilaslähtöisyys näkyy Musiikkiopisto Avonian opetuksessa oppilaskyselyn perusteella?
3. Sopiiko palvelumuotoilun prosessi musiikkiopiston toiminnan kehittämiseen?

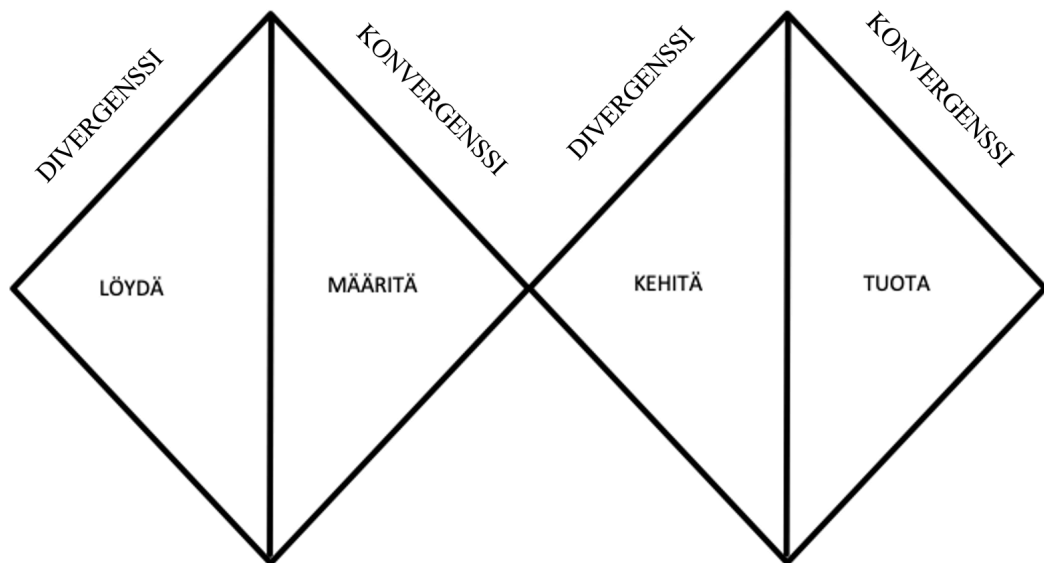
Opinnäytetyössäni luvussa kaksi käsittelen keskeisiä käsitteitä ja teorioita, joita ovat: palvelumuotoilu, opetussuunnitelma (OPS), itseohjautuvuusteoria sekä Virvatuli-itsearviointimalli. Luvussa kolme käsittelen tutkimuksen lähtökohtia ja tutkimusmenetelmiä. Luvussa neljä kerron oppilaskyselyn tuloksista. Luvussa viisi on vastaukset tutkimuskysymyksiin, ja luku kuusi sisältää pohdinnan ja palvelumuotoiluprojektin mukaiset kehitysehdotukset.

2 Palvelumuotoilun näkökulma musiikkiopiston toimintaan

2.1 Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilu on prosessi, jossa käyttäjiltä saatua tietoa hyödyntämällä pyritään kehittämään palvelutoimintaa (Miettinen 2011, 21). Palvelumuotoilua käsittelevissä oppaissa on lukuisia menetelmiä asiakaskokemuksen keräämiseen, kuten kyselytutkimus, haastattelututkimus, havainnointi ja luotaintutkimus. Yhteistä eri menetelmille on, että niiden avulla kerätään asiakastietoa ja pyritään tunnistamaan palvelun vahvuuksia ja mahdollisia kehityskohteita. Asiakkaiden toiveet ja tarpeet ovat toiminnan kehittämisen lähtökohtia (Miettinen 2011, 23).

Palvelumuotoilussa puhutaan toistuvasta suunnittelusta (iteraatio) ja yhteissuunnittelusta, jota toteutetaan yhdessä asiakkaiden kanssa (Miettinen 2011, 23). Palvelumuotoilussa tämä prosessi esitetään usein brittiläisen Design Councilin lanseeraaman Tuplatimantti-prosessimallin avulla. Tuplatimantti-prosessimallin mukaan prosessissa (kuva 1) on kaksi peräkkäistä vaihetta, eli timanttia. Ensimmäinen vaihe on tutkimuksellinen, ongelman tunnistaminen. Siinä pyritään löytämään prosessin kannalta oikea ongelma. Löydä ja määritä -vaiheissa tarkastellaan palveluntarjoajan reunaehtoja ja asiakkaiden tarpeita, pyritään siis löytämään oikea ongelma. Tiedonkeruussa käytetään laadullisen tutkimuksen työtapoja. Seuraavat kehittä ja tuota -vaiheet keskittyvät ongelman ratkaisun löytämiseen. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 42.)

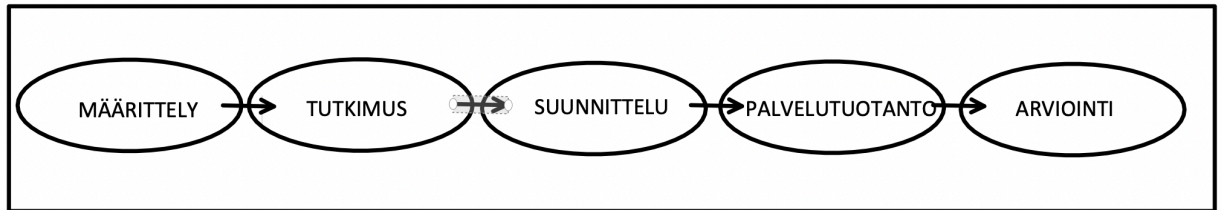

Kuva 1. Design Councilin tuplatimantti-prosessimalli Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg (2019, 42) mukaan.

Prosessin aikana vaihtelevat divergentti ja konvergentti ajattelutapa. Jyväskylän yliopiston Luovuuden assosiaatio -mallissa on määritelty nämä termit kuvaavasti. Sivuston mukaan divergenssi tarkoittaa kykyä kehittää yhteen haasteeseen useita ratkaisumalleja. Konvergenssi tarkoittaa yhteen kokoamista, ja päämääränä on löytää tietty ratkaisu. (Jyväskylän yliopisto, ei pvm.) Löydä ja kehitä -vaiheissa pyritään laajentamaan näkökulmaa. Määritä ja tuota -vaiheet ovat vaihtoehtoja rajaavia toimenpiteitä. Tuplatimantti-prosessikaavio näyttää suoraan viivaiselta, mutta tarkoituksena on, että prosessi on iteratiivinen. Eri työvaiheita toistetaan, jotta haluttu päämäärä saavutettaisiin mahdollisimman hyvin. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 42.) Lainsäädäntö ei määritä, kuinka oppilaitosten itsearviointia pitäisi tehdä, joten tuplatimantti-malli voisi olla yksi mahdollinen prosessi itsearviointiin.

Tuulaniemi kuvaa palvelumuotoiluprosessia hyvin samankaltaisesti kuin tuplatimantti-prosessimalli. Prosessin vaiheet ovat projektin määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi. Tuulaniemi kuvaa prosessia lineaari-

sena jatkumona (kuva 2). Uutta palvelua kehitettäessä prosessikuvausta voidaan käyttää kokonaisuudessaan. Kun kehitetään olemassa olevaa palvelua, kaaviosta voidaan valita tarpeelliset osat. (Tuulaniemi 2011, 128.)

Kuva 2. Palvelumuotoiluprosessi Tuulaniemen (2011, 128) mukaan.

Tuplatimantti-prosessi on suunniteltu uusien tuotteiden tai palveluiden kehittämiseen. Palvelumuotoilun bisneskirjan mukaan asiakastiedonkeruuseen käytetään laadullisen tutkimuksen menetelmiä, joita ovat perustutkimuksen menetelmät, kontekstuaalisen tutkimuksen menetelmät sekä eksploratiivisen tutkimuksen menetelmät. Oheisessa kaaviossa (kuva 3) on tiivistetty näiden menetelmien toimintatavat. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 42.)

MENETELMÄRYHMÄ	MITÄ, MITEN, MISTÄ IHMINEN...
PERUSTUTKIMUS Haastattelut Ryhmäkeskustelut Kyselyt	SANOO AJATTELEE
KONTEKSTUAALINEN TUTKIMUS Havainnointi	TOIMII KÄYTTÄÄ
EKSPLOKATIIVINEN TUTKIMUS Projektiiviset menetelmät Make tools Luotaimet	LUO TUNTEE UNELMOI

Kuva 3. Kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmät Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg (2019) mukaan.

Perustutkimuksen menetelmiä ovat haastattelut, ryhmäkeskustelut ja kyselyt. Näillä menetelmillä saatu tieto tuottaa sanallista palautetta, eli vastaajajoukolta kysytään asioita, ja he kertovat siitä haluamiaan ja muistamiaan asioita. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 45.)

Kontekstuaalisen tutkimuksen menetelmänä Koivisto ym. mainitsevat havainnoinnin. Havainnointi tuottaa tietoa siitä, kuinka ihminen käyttäytyy tai toimii tietyssä ympäristössä. Sillä saadaan myös tietoa siitä, mitä valintoja hän tekee. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 45.)

Eksploraatiivisen tutkimuksen menetelmiä ovat projektiiviset menetelmät, make tools (luovat menetelmät kuten kuvat, piirtäminen, askartelu) ja luotaimet. Eksploraatiivisen tutkimuksen menetelmillä saatu tieto on ei-sanoilla-ilmaistavaa tietoa siitä, kuinka ihmiset tuntevat ja kokevat. Kirja arvottaa näin saadun tiedon syvempänä ymmärryksenä (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 45.)

Luotaintutkimus on osallistavaa, siinä tutkittava ihmisjoukko raportoi kokemuksestaan ns. luotaimen avulla. Luotain on itsedokumentoinnin väline. Luotaintutkimus voi olla esimerkiksi kysely, joka toistuu säännöllisesti, kun ihminen on tietyssä tilanteessa tai tutkittavan videolle kertoma lyhyt klippi tietyistä tilanteista (Mattelmäki 2006, 46-47.) Mielestäni luotaimella saatu tieto on sanallista, mutta ero kyselytutkimukseen on ajallinen. Luotaimella tutkittava dokumentoi tutkittavaa ilmiötä mahdollisesti lähempänä itse tapahtumaa, kun taas kyselytutkimuksessa vastaaja kertoo muistamiaan asioita ilmiöstä, johon kyselyn toteutusajana voi olla pitkäkin aikaväli. Tässä mielessä voisi ajatella, että luotaimella saatu tieto on rehellisempää.

2.1.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Kuinka tehdä valinta eri tutkimusmenetelmien välillä? Laadullisten tutkimusmenetelmien yläkategoriat, joista kerroin tarkemmin edellisessä kappaleessa, ovat perustutkimus, kontekstuaalinen tutkimus ja eksploraatiivinen tutkimus. Nämä kaikki soveltuvat hyvin musiikkiopistossa toteutettavaan tutkimukseen. Voisi olla

kiinnostavaa tutkia luotaintutkimuksen menetelmin esimerkiksi 15–18-vuotiaiden oppilaiden musiikin opiskelua, ajankäyttöä tai havaintoja musiikin opiskelusta. Opetuksen havainnoiminen on myös hyvä työskentelytapa, kun halutaan saada selville mitä oppitunneilla tapahtuu. Yksilöopetuksen kohdalla havainnointi tosin saattaa vaikuttaa itse toimintaan enemmän kuin ryhmäopetuksen kohdalla. Päädyin valitsemaan perustutkimuksen menetelmistä kyselytutkimuksen, koska halusin saada selville suuremman vastaajajoukon näkemyksiä.

2.1.2 Palvelumuotoilu toiminnan kehittämisen välineenä

Musiikin opettaminen on palveluna perinteinen toiminto, jossa uudistukset opetussuunnitelmassa koskevat oikeastaan reunaehtoja. Soittaminen ja musiikki eivät muutu opetussuunnitelmaa muuttamalla, mutta reunaehtojen muuttaminen mahdollistaa yhä oppilaslähtöisemmän opetuksen. Musiikkiopisto-palvelun osalta reunaehtoja ovat Opetushallituksen laatimat opintosuunnitelman perusteet, opetukselle tarjotut tilat ja esimerkiksi oppilaitoksen henkilöstö. Nämä seikat vaikuttavat siihen, millaista koulutuspalvelua voidaan tarjota.

Kun musiikkiopistoa ajatellaan palvelumuotoilun prosessimallin avulla, voidaan ajatella, että reunaehtojen muuttuessa olemassa olevaa palvelua joudutaan arvioimaan uudelleen ja ottamaan huomioon muuttunut näkökulma opetuksen järjestämisessä. Prosessi alkaa löydä-vaiheen tiedonkeruulla ja jatkuu esiin nousevien asioiden tunnistamisella. Asiakkaiden tarpeita voidaan selvittää haastatteluilla, luotaintutkimuksella, kyselyillä ja havainnoimalla. (Koivisto, Säynäjäkangas ja Forsberg 2019, 42.)

Opetushallitus julkaisi opetussuunnitelman perusteet vuonna 2017. Musiikkiopistot toteuttivat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset muutokset oppilaitosten opetussuunnitelmiin, ja siirtymäaika uuteen opetussuunnitelmaan päättyi 1.7.2021. Opetussuunnitelmaan perusteet (2017) johtivat hyvin erilaisiin toteutuksiin eri opistoissa. Oppilaitoksen opetussuunnitelmaa laadittaessa tuli ottaa huomioon oppilaiden yksilölliset opetustarpeet, taiteenalan traditio ja paikal-

linen kulttuuriperintö sekä oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön omaleimaisuus (OPS perusteet 2017, 8). Palvelumuotoilun näkökulmasta tämä mahdollistaa asiakaslähtöisen koulutuspalvelun kehittämisen.

Rajaan oman opinnäytetyöni käsittämään näitä tuplatimanttiprosessin vaiheita: löydä, määritä ja kehitä. Tuottamisen dokumentointi jää opinnäytetyön ulkopuolelle. Opinnäytetyössäni perehdyn palvelun kehittämiseen oppilaiden näkökulmasta. Selvitän heidän näkemyksiään Musiikkiopisto Avonian tuottamasta koulutuspalvelusta asiakastyytyväisyyskyselyn avulla.

Musiikkiopistoissa on useita erilaisia asiakasrajapintoja, joita ovat valtio, kunta sekä oppilaat ja huoltajat. Kyselytutkimuksessani rajaan palvelutapahtuman tarkastelun oppilaan, heidän huoltajiensa sekä opettajan välillä olevaan palvelukokemukseen, jonka tavoitteena on mahdollisimman onnistunut oppimistapahtuma.

Taiteen perusopetuksessa oppilaitoksen toiminnan kehittäminen on kirjattu lakitekstiin. Laki taiteen perusopetuksesta (1998/633) kertoo, että taiteen perusopetuksen oppilaitosten tehtäviin kuuluu toiminnan arvioiminen ja sen kehittäminen saatujen arviointitulosten pohjalta. Laissa taiteen perusopetuksesta sanotaan arvioinnista seuraavaa:

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin (Laki taiteen perusopetuksesta, 7 §)

Käytännössä kuitenkin arviointia toteuttaa oppilaitos itse tavoitteenaan kehittää palvelun laatua. Tähän viittaa myös oppilaitosten itsearviointia varten laadittu Virvatuli-opas (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2012, 6).

Osa taiteen perusopetuksen rahoituksesta tulee kuntien ohjaamana. Eri kunnilla on erilaisia kiinnostuksen kohteita rahoituksen taustalla, kuten opetuksen saavutettavuus. Taiteen perusopetusta järjestetään usein kunnan järjestämässä

opetustiloissa. Koska kuntien antama ohjeistus taiteen perusopetuksen järjestämiseen vaihtelee suuresti alueellisesti, rajaan kuntien osuuden tarkastelun tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Kolmantena ja tärkeimpänä ryhmänä odotuksia opetukselle on oppilailta ja heidän vanhemmillaan. Palvelutoiminnassa ihminen on oleellinen osa palvelua. Palvelumuotoilussa oleellinen käsite on asiakaskokemus. Tavoitteena palvelussa on, että asiakas saa mahdollisimman positiivisen palvelukokemuksen. (Tuulaniemi 2011, 26.) Andy Polaine (2013, 37) kiteyttää palveluiden kehittämisen seuraavasti: Tarvitsemme tietoa asiakkaista ja heidän tarpeistaan, jotta voimme kehittää palveluita, joita he tarvitsevat.

2.2 Opetussuunnitelman perusteet

Musiikkiopistojen opetus on osa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa taiteen perusopetusta (TPO). Opetushallitus määrittää opetuksen järjestämistä laatimalla opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaitokset laativat oman opetussuunnitelman, jonka mukaan opetusta paikallisesti kussakin oppilaitoksessa järjestetään. Opetussuunnitelman perusteet määrittelevät ne tavoitteet, joiden mukaan oppilaslähtöistä opetusta toteutetaan. Opetushallituksen odotukset opetukselle ovat luettavissa lainsäädännöstä, opetussuunnitelman perusteista ja opetushallituksen tekemistä julkaisuista (Luoma 2020). Ennen vuoden 2017 opetussuunnitelman (OPS) perusteita musiikkiopistoissa on ollut vahva perinne arvioinnista kurssitutkintojen suorittamisena. Tavoitteet perustuivat Suomen musiikkioppilaitosten liiton (SML) laatimiin soitinkohtaisiin oppimistavoitteisiin. Arvioinniksi ymmärrettiin oppilaille kurssitutkinnoista annettu palaute. Vuoden 2002 OPS perusteissa SML:n tasosuoritukset mainittiin esimerkkinä siitä, millaisten vaatimusten mukaisesti todistus voitiin perustasolla tai musiikkiopistotasolla kirjoittaa (Opetussuunnitelman perusteet 2002, 14). Yleisenä käytäntönä kuitenkin oli, että tasosuoritukset tehtiin SML:n ohjeistuksen mukaisesti. Tavoitteena ilmeisesti oli luoda valtakunnallisesti yhtenäinen arviointijärjestelmä, joka ei ehkä sittenkään ollut kestävä toimintatapa.

Opetussuunnitelman perusteet 2017 mahdollistaa erilaisia tulkintoja opintojen ja arvioinnin järjestämisestä.

2.3 Itseohjautuvuusteoria

Tekemisen motivaatio jaetaan usein kahteen erilaiseen kategoriaan: sisäinen motivaatio ja ulkoinen motivaatio. Ulkoinen motivaatio perustuu reaktiivisuuteen, uhkiin vastaamiseen tai selviytymisen kannalta oleellisten resurssien keräämiseen. Ulkoisessa motivoinnissa menetelmät ovat karkeasti ottaen tyyliä keppi tai porkkana. Ihminen toteuttaa asioita ulkoisen ärsykkeen aiheuttamana eikä sisäisestä halusta. (Martela ja Jaranko 2014, 14.)

Sisäisellä motivaatiolla tarkoitetaan sitä, että ihminen pyrkii aktiivisesti toteuttamaan häntä innostavia asioita. Lähtökohtana tekemiselle on sisäinen halu, ja siten tekeminen ei ole samalla tavalla kuormittavaa kuin ulkoiseen motivaatioon pohjautuva tekeminen. (Martela ja Jaranko 2014, 14.) Oheisessa kaaviossa (kuva 4) olen jaotellut ulkoisen ja sisäisen motivaation tunnuspiirteitä Martelan ja Jarangon mukaan ja täydentänyt niitä mahdollisilla ilmentymillä musiikkiopistossa.

MOTIVAATIO TUNNUSPIIRTEITÄ	
ULKOINEN MOTIVAATIO	SISÄINEN MOTIVAATIO
Reaktiivista	Proaktiivista
Palkkiot ja rangaistukset	Sisäinen innostus tekemiseen
Negatiiviselta suojautuminen	Positiiviseen etsiytyminen
Ihminen työntää itseään kohti	Tekeminen vetää itseään puoleensa
"Keppi tai porkkana"	"Leikki"
ILMENTYMIÄ MUSIIKKIOPINNOISSA	
Vanhemmat pakottavat soittamaan	Musiikkia harrastetaan omasta ilosta
Suorittaminen motivoi soittamista	Tekemistä on vaikea lopettaa
Tutkintojen arviointi	Oppilaat osallistuvat mielellään erilaisiin ryhmiin

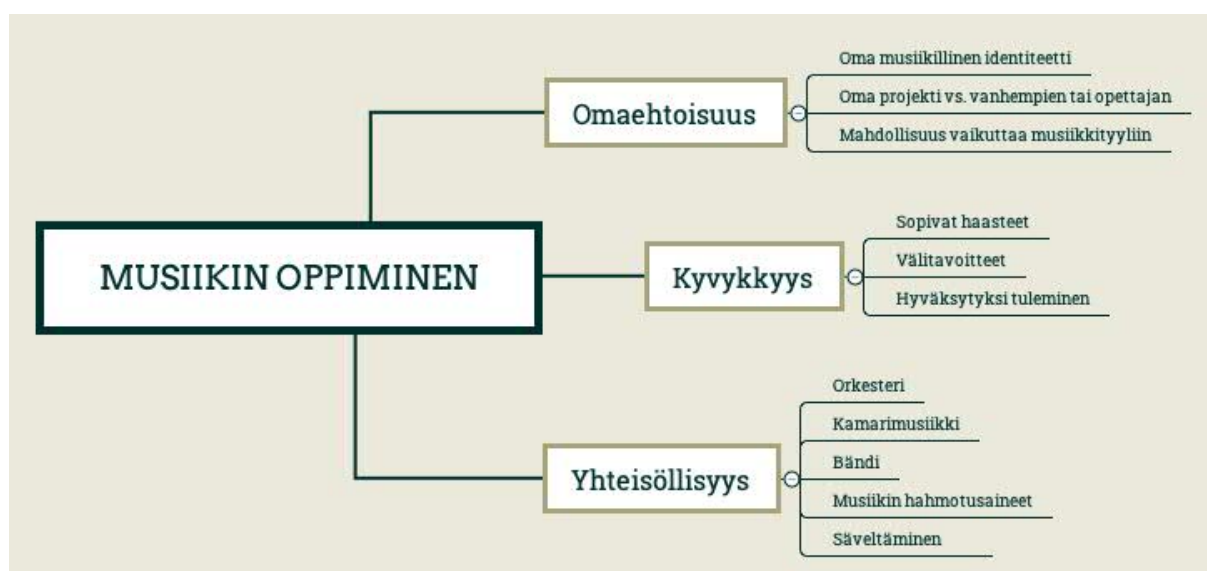
Kuva 4. Sisäinen motivaatio ja ulkoinen motivaatio. Martelan ja Jarangon (2014) taulukko täydennetty ilmentymillä musiikkiopinnoissa.

On ilmeistä, että oppimisen kannalta hedelmällisempää on sisäiseen motivaatioon perustuva tekeminen. Ryan ja Deci (2017) kertovat itseohjautuvuusteoriasaan sisäiseen motivaatioon vaikuttavista perustarpeista. Suomenkielisissä julkaisuissa teoriasta on käytetty myös käännöstä itsemääräämisteoria (Salmela-Aro 2017, 11). Salmela-Aron (2017, 11) mukaan Ryan ja Decin itseohjautuvuusteoria on tällä hetkellä suosituin oppimismotivaatioteoria.

Itseohjautuvuusteorian (Self-Determination Theory) mukaan sisäinen motivaatio rakentuu kolmesta perustarpeesta, joita ovat omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys (Ryan ja Deci 2017, 8). Omaehtoisuus (autonomy) tarkoittaa kokemusta siitä, että on vapaa itse päättämään omista tekemisistään. Tekemisen

motivaatio lähtee ihmisestä itsestään. (Ryan ja Deci 2017, 10–11.) Kyvykkyydellä (competence) tarkoitetaan sitä, että ihminen kokee pystyvänsä toimimaan tehokkaasti erilaisissa elämäntilanteissa. Ihminen kokee kyvykkyyttä, kun hänelle annetut tehtävät ja haasteet ovat sopivassa suhteessa osaamiseen. Itseohjautuvuusteoriassa yhteisöllisyydellä (relatedness) tarkoitetaan sosiaalisen yhteyden tunnetta. Ihmiset tuntevat läheisyyttä silloin, kun he kokevat muiden välittävän heistä. Yhteisöllisyydessä tärkeää on kokea olevansa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, sekä antavana että saavana osapuolena. (Ryan ja Deci 2017, 11.)

Käytän käsittekarttaa (kuva 5) havainnollistamaan opinnäytetyöni aihetta itseohjautuvuusteorian näkökulmasta. Tarkastelin opetussuunnitelman perusteita näiden kolmen psykologisen perustarpeen (omaehtoisuus, kyvykkyys, yhteisöllisyys) näkökulmasta ja löysin paljon yhtymäkohtia. Tekemäni kategorisointi tukee oletusta, jonka mukaan OPS perusteissa tavoitteena on lisätä oppilaan itseohjautuvuutta ja motivoitumista. Seuraavana tasona käsittekartassa on oppilaitosympäristö. Olen luokitellut musiikkiopiston toimintoja ja muita oppilaan kokemuksiin liittyviä ilmiöitä itseohjautuvuusteorian kolmen tarpeen alle.

Kuva 5. Käsittekartta musiikin oppimisen motivaatiotekijöistä (mukaillen Ryan ja Deci 2017, 5).

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetuksen toteuttamista musiikkiopistoissa määrittää opetushallituksen laatimat opetussuunnitelman perusteet. Päätin analysoida, kuinka itseohjautuvuusteorian kolme elementtiä näkyvät opetussuunnitelman perusteissa. Menetelmänä tässä käytin luokittelua ja teemoittelua. Valitsin tutkittaviksi kohteiksi seuraavat osiot: 2 Taiteen perusopetuksen yleiset tavoitteet, 3 Opetuksen toteuttaminen, 5 Oppimäärän yksilöllistämisen (Opetussuunnitelman perusteet 2017, 10–11).

Nämä osiot ovat kaikille taiteenaloille samat ja niissä kuvataan yleisiä asioita, kuten taiteen perusopetuksen tehtävää, arvoperustaa, oppimiskäsitystä, tavoitteita, oppimisympäristöä, toimintakulttuuria ja oppimäärän yksilöllistämistä (OPS perusteet 2017, 10-16). Kävin aineiston läpi ja kirjasin ylös kohdat, joissa viitataan Decin ja Ryanin (2017, 5) itseohjautuvuusteorian teemoihin omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys. Teemojen mukainen tekstimateriaali on tiivistetty kuvaan 6.

OMAEHTOISUUS	KYVYKKYYS	YHTEISÖLLISYYS
opiskella taidetta omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti	onnistuminen ja osaamisen kokemus	ihminen rakentaa elämäänsä vuorovaikutuksessa
vahvistetaan omaehtoisen ilmaisun / tulkinnan taitoja	oppimäärän yksilöllistämisen	yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä
oppilas on aktiivinen toimija	oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan	oppiminen yksilöllistä ja yhteisöllistä
omien oppimistavoitteiden asettaminen		aktiivinen kulttuurillinen osallisuus
		taiteen käyttäminen yhteistyön vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä
		oppilaan kokemus yhdessä toimimisesta
		kaikkien ottaminen mukaan

Kuva 6. Opetussuunnitelman perusteet -tekstianalyysi.

Opetussuunnitelman perusteissa tulee huomioonotetuksi kaikki itseohjautuvuusteorian mukaiset perustarpeet. Suunnitelmassa korostuvat yhteisöllisyys ja omaehtoisuus. Kyvykkyys on otettu huomioon oppimäärän yksilöllistämässä, jossa määritetään mahdollisuus yksilöllistää oppimäärää vastaamaan oppilaan oppimisedellytyksiä. (OPS perusteet 2017, 16.)

2.4 Virvatuli-arviointimalli

Virvatuli-arviointimalli on kehitetty helpottamaan oppilaitosten lakisääteistä itsearviointia. Arviointimallin on kehittänyt Taiteen perusopetuksen liitto ja sen kehittämistä on rahoittanut opetus- ja kulttuuriministeriö. Malli on kehitetty yhteistyössä taiteen perusopetuksen oppilaitosten kanssa. (Valtioneuvosto 2012.) Virvatuli-hankkeessa kuvattu prosessi muistuttaa hyvin paljon palvelumuotoilun toimintatapoja. Virvatuli-mallin mukaisessa toiminnassa on tarkoitus valita kehittämiskohde eri arviointialueilta, joita ovat oppilaat, opettajat, oppimisympäristö, johtaminen ja yhteistyösuhteet (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2012, 4). Kunkin arviointialuetta varten hanke tuotti valmista kyselymateriaalia, jota testattiin eri taideoppilaitosten kanssa. Vahvuutena Virvatuli-mallissa on, että se on kehitetty taiteen perusopetuksen lähtökohdista soveltaen juuri niitä tarpeita, joita oppilaitoksilla on (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2012, 6).

Mallin mukaisessa toiminnassa on tarkoituksena, että oppilaitoksen henkilöstö osallistuu ja sitoutuu toiminnan kehittämiseen. Toimintamallin avulla saadun aineiston perusteella valitaan opiston toiminnan kannalta oleelliset kehityskohteet (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2012, 10). Mallin mukaan toiminnan kehittämistä on tarkoitus tehdä jatkuvasti vaihtaen osa-alueita esimerkiksi siten, että eri lukukausina fokuksessa on eri osa-alue. Mallin mukaista kehitysstrategiaa voisi hyvin verrata tuplatimantti-toimintamalliin, jossa eri työvaiheita toistetaan säännöllisesti ja näin pyritään löytämään kehityskohteita.

Laadin oppilaskyselyn Virvatuli-arviointimallin perustalle. Kysymysten laadintaan osallistui Musiikkiopisto Avonian hallintohenkilökunta, ja se lähetettiin myös

opettajille kommentoitavaksi. Virvatuli-oppilaskyselyn laadinnassa on otettu huomioon nuorten taideharrastuksessa tärkeinä pitämiä asioita. Tällaisia asioita ovat ilo, elämykset ja onnistumiset, ilmapiiri ja tunnelma oppitunnilla, taitava ohjaus, tietojen ja taitojen oppiminen sekä yhteistyö muiden kanssa. Kyselyyn valittuja arviointialueita ovat taidot ja tiedot taideaineissa, opiskelutaidot, omaehtoisuus ja luovuus, ilo ja hyvä taidesuhde sekä muut taidot, joista mainitaan persoonallisuuden kasvu sekä toimiminen yksilönä ja ryhmän jäsenenä. (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2012, 16–18.) Kysymysten lähtökohtana on siis ollut oppilaslähtöisyys, ja arviointialueet vastaavat hyvin itseohjautuvuusteorian tarpeita omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys.

3 Aineiston keruu ja analyysi

Luvussa kolme kerron käyttämästäni kyselytutkimuksen menetelmästä. Lisäksi käsittelen aineiston analysoimiseen käyttämiäni menetelmiä sekä mielipidekyselyyn liittyviä mitta-asteikkoja. Kyselyni perustui Virvatuli-itsearviointiaineistoon, jonka esittelin edellisessä luvussa. Yhtenä osa-alueena työssäni musiikkiopisto Avoniassa kuuluu opiston toiminnan kehittäminen. Opinnäytetyöni aineistonkeruu on toteutettu työpaikkani tähän osoittamalla työvälineillä. Kyselyn avulla saatu vastausaineisto on musiikkiopisto Avonian omaisuutta, jonka olen saanut opinnäytetyötä varten käyttööni. Saamani materiaali on anonyymiä ja tietoja on käsitelty ainoastaan oppilaitoksen tähän tarkoitukseen määrittämällä työvälineillä oppilaitoksen tietojärjestelmässä. Opinnäytetyöni ei ole täydellinen raportti koko kyselytutkimuksella saadusta aineistosta, vaan se käsittelee aineistoa siltä osin kuin opinnäytetyöni kannalta oli välttämätöntä.

3.1 Menetelmät

Kyselytutkimus toteutettiin pääasiassa kvantitatiivisena. Suurin osa kysymyksistä oli mielipideväittämiä, joihin oli valmiit vastausvaihtoehdot. Kvalitatiivinen aineisto muodostui vapaasta palautteesta. Oppilaat vastasivat mielipideväittä-

miin, joissa käytettiin viisiportaista Likert-asteikkoa. Asteikon ideana on, että asteikon keskikohdasta toiseen suuntaan samanmielisyys kasvaa ja toiseen suuntaan erimielisyys kasvaa (Vilkkä 2007, 46).

Heikkilän (2014, 52) mukaan Likert-asteikosta on myös mahdollista jättää pois neutraali vastausvaihtoehto, jolloin vastaaja ikään kuin pakotetaan ottamaan kantaa suuntaan tai toiseen. Päädyin käyttämään Virvatuli-mallin mukaista Likert-asteikkoa, jossa on mukana ääripäiden keskelle sijoitettu neutraali vastausvaihtoehto. Oheisessa luettelossa on käyttämäni Likert-asteikon vastausvaihtoehdot:

- Täysin samaa mieltä
- Samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Etuna mielipideväittämissä on, että niiden avulla saadaan paljon tietoa suuresta vastaajajoukosta. Huonona puolena on, että kysymysten painoarvosta vastaajille ei saada tietoa. On myös mahdollista, että kysyjä valitsee vastuksen edellisen kysymyksen perusteella, eli etenee positiivista tai negatiivista laittaa sen suuremmin ajattelematta vastausten merkitystä. (Heikkilä 2014, 51.) Kävin yksittäiset vastaukset läpi myös tätä silmällä pitäen, mutta vastauksista ei löytynyt tällaista kyselytutkimuksen kannalta hankalaa suoraviivaista vastaustapaa.

Toiseksi eniten kyselyssä oli avoimia kysymyksiä, joiden vastauksia analysoin kvalitatiivisin menetelmin. Avoimien kysymysten hyvänä puolena mainitaan, että niissä saattaa tulla vastauksia, joita määritellyillä vastausvaihtoehdoilla ei tulisi. Huonona puolena on se, että vastaajat eivät välttämättä halua vastata niihin vastaamisen työläyden vuoksi. (Heikkilä 2014, 47.) Oppilaskyselyssä annettiin melko paljon sanallista palautetta.

Kyselyssä oli monivalintakysymyksiä, joissa vastaaja pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon (Heikkilä 2014, 49). Monivalintakysymykset kohdistuivat vastaajien taustatietoihin. Kyselyssä oli useita osioita, joita kaikkien vastaajien ei tarvinnut täyttää. Vastaajajoukon rajaamiseen käytin tällaisia ”kyllä”–”ei” -kysymyksiä, joissa tiedusteltiin, osallistuuko vastaaja jonkun tietyn oppiaineen opetukseen. Vastaamalla ”ei” vastaaja siirtyi kyselyssä suoraan seuraavaan osioon. Kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehtoja on kaksi, sanotaan dikotomisiksi. (Heikkilä 2014, 52.)

Opinnäytetyöni aineistonkeruu koostuu kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmistä. Työskentelytavasta, jossa yhdistetään molempien tutkimustapojen metodeja käytetään nimitystä mixed methods research tai triangulaatio (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 95–96).

Viimeinen kysymys oli tyypillinen palvelumuotoilukysymys, jossa kysytään: ”Kuinka todennäköisesti suosittelisit Musiikkiopisto Avoniaa ystävällesi?” Vastausvaihtoehdot oli määritelty Osgoodin asteikolla, joka mittaa merkitysten eroavaisuuksia (semanttinen differentiaali) (Heikkilä 2014, 52). Tässä kysymyksessä vastausvaihtoehtojen ääripäinä oli ”en suosittele” (1) – ”suosittelen” (5).

Kyselytutkimuksen laatimisessa haastavaa on, että sanalliset merkitykset tarkoittavat eri ihmisille erilaisia asioita. Kyselytutkimuksessa käsitteet on määriteltävä siten, että niitä pystytään mittaamaan, eli jokaisen vastaajan tulee ymmärtää kysymys samalla tavalla (Vilkkä 2007, 31). Ratkaisin tämän kyselytutkimuksen laatimisen haasteen siten, että käytin testattua Virvatuli-kyselyaineistoa.

3.2 Mitta-asteikot

Kuinka erilaisilla kysymystyypeillä saatua tietoa voidaan käsitellä? Kyselyn taustakysymykset pyrkivät luokittelemaan vastaajia heidän taustansa mukaisesti. Näitä vastauksia voidaan luokitella, mutta niitä ei voi asettaa järjestykseen mitattavan ominaisuuden perusteella. Niillä ei voi myöskään suorittaa laskutoimituksia. Tästä asteikosta käytetään nimitystä nominaaliasteikko eli luokitteluasasteikko tai laatueroasteikko. (Heikkilä 2014, 81.)

Mielipideväittämiä kohdalla, joihin vastaukset kerätään esim. Likertin asteikolla, mitattavat asiat voidaan laittaa ominaisuuden mukaiseen järjestykseen, jolloin käytetään järjestysasteikkoa, toiselta nimeltään ordinaaliasteikko. Mielipidekyselyiden vastausten välisiä etäisyyksiä ei voi mitata, koska sanallisten vastausten arvoja ei voi tulkita tasavälein. Järjestysasteikon muuttujille ei lasketa yleensä keskiarvoja. (Heikkilä 2014, 81.)

3.3 Analyysi

Tässä kappaleessa kerron, mitä analyysikeinoja käytin vastausten tutkimiseen. Näitä keinoja olivat luokittelu, teemoittelu, tyypittely, jakauma, taulukointi ja ristiintaulukointi.

Luokittelua pidetään yksinkertaisimpana aineiston analysoinnin muotona. Siinä aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, kuinka monta kertaa kyseinen luokka löytyy aineistosta. Taulukointi on hyvä keino havainnollistaa luokiteltua aineistoa. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 132.)

Teemoittelussa kiinnitetään huomiota siihen, mitä kustakin aiheesta on kerrottu. Teemoittelussa aineisto pilkotaan erilaisten teemojen mukaisesti. Siinä ei ole välttämättä oleellista, kuinka monta kertaa kyseinen teema esiintyy aineistossa. Tyypittelyssä aineistosta pyritään hakemaan yleistys, tyypiesimerkki. Siinä aineistosta tiivistetään tiettyä aihetta käsitteleviä näkemyksiä yleistykseksi. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 132.)

Mielipideväittämiä yhteydessä vastauksista saatu suora jakauma (yksiulotteinen frekvenssijakauma) sen sijaan kertoo hyvin tutkittavasta ilmiöstä. Suoran jakauman yhteydessä eri luokkia kannattaa selkeyden vuoksi yhdistellä, jotta jakauman oleellisten piirteiden havaitseminen helpottuu. (Heikkilä 2014, 144.) Kyselytutkimuksessani olen yhdistellyt luokkia muun muassa harrastuksen keston ja iän osalta.

Ristiintaulukointia käytetään, kun halutaan selvittää kahden muuttujan välistä riippuvuutta (Vilka 2007, 119). Ristiintaulukoimalla voidaan saada tietoa siitä,

miten eri muuttajat vaikuttavat toisiinsa. Syy-seuraussuhteiden tulkinnassa täytyy kuitenkin olla varovainen, sillä suhteeseen voi vaikuttaa myös jokin muu seikka (Vilkkä 2007, 119). Opinnäytetyössäni löysin ristiintaulukoimalla melko ilmeisen syy-seurausyhteyden oppilaan iän ja ajankäyttöhaasteiden välillä.

3.4 Kysymykset

Virvatuli-mallin mukainen opiskelijoita varten tehty kysymysmateriaali on hyvin kattava, ja pienillä muutoksilla se soveltuu hyvin oppilaitoksessa tehtävää kyselyä varten. Virvatuli-kysymykset on laadittu vielä edellisen opetussuunnitelman aikana, mistä syystä joiltain osin ne eivät sovellu uuden opetussuunnitelman henkeen. Tämän lisäksi taustakysymyksissä on sellaisia, joiden kohdalla teknologia on muuttanut toimintatapoja kymmenessä vuodessa ja kysymys selvästi vaatii modernisointia. Suurin osa kysymyksistä kuitenkin toimii hyvin sellaisenaan. Opinnäytetyön kannalta tuntui järkevältä nojautua aikaisemmin valtakunnallisesti luotuun kyselyaineistoon, johon mahdollisesti voimme palata vielä tulevaisuudessakin ja verrata tuloksia keskenään. Lisäsin Virvatuli-oppilaskyselyyn Musiikkiopisto Avonian omia käytänteitä koskevia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä jaksottamaan kyselyä siten, ettei sisällöstä muodostu liian raskasta kyselyn täyttäjälle.

Kyselyyn osallistuivat oppilaat opiskelevat Musiikkiopisto Avoniassa perustason tai syventävän tason opinnoissa. Kyselyssä oli mukana seuraavat osiot: taustakysymykset, soiton- tai laulunopetukseen liittyvät kysymykset, musiikin hahmotusaineisiin liittyvät kysymykset, AMP-opetukseen (afro-amerikkalaisen musiikin perusteet, bändiopetus) liittyvät kysymykset, orkesteri- ja kamarimusiikkiopetukseen liittyvät kysymykset sekä musiikkiopiston käytänteisiin ja viestintään liittyvät kysymykset. Eri osioita edelsi kysymys oppilaan osallistumisesta kyseisen aineen opetukseen, näin kaikkien ei tarvinnut käydä koko lomaketta sellaisenaan läpi ja tämä oletettavasti helpotti kyselyn täyttämistä. Kyselystä tehtiin myös englanninkielinen versio, jotta myös erikieliset opiskelijat ja heidän huoltajansa pystyisivät vastaamaan kyselyyn.

4 Kyselyn tulokset

Kyselytutkimus toteutettiin sähköisenä, ja se lähetettiin Musiikkiopisto Avonian kanslian sähköpostiosoitteesta. Oppilaita ja heidän huoltajiaan muistutettiin kyselyyn vastaamisesta kaksi kertaa. Kysely avautui huhtikuussa 2022. Kyselyn lähettämisen kannalta ajankohta ei ollut paras mahdollinen, sillä se ajoittui hie- man liian lähelle oppilaiden seuraavan kauden jatkoilmoittautumista. Tämä saattoi vaikuttaa vastaamisen aktiivisuuteen, koska opistosta lähetettiin lyhy- essä ajassa useita jatkoilmoittautumista koskevia viestejä.

Vastausajan päätyttyä sain anonyymin aineiston Excel-taulukkona. Kyselyssä ei kysytty henkilötietoja eikä taustatiedoissa ollut niin tarkkoja kysymyksiä, että vastaajien henkilötiedot olisivat olleet pääteltävissä niiden perusteella. Kyselyyn vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen.

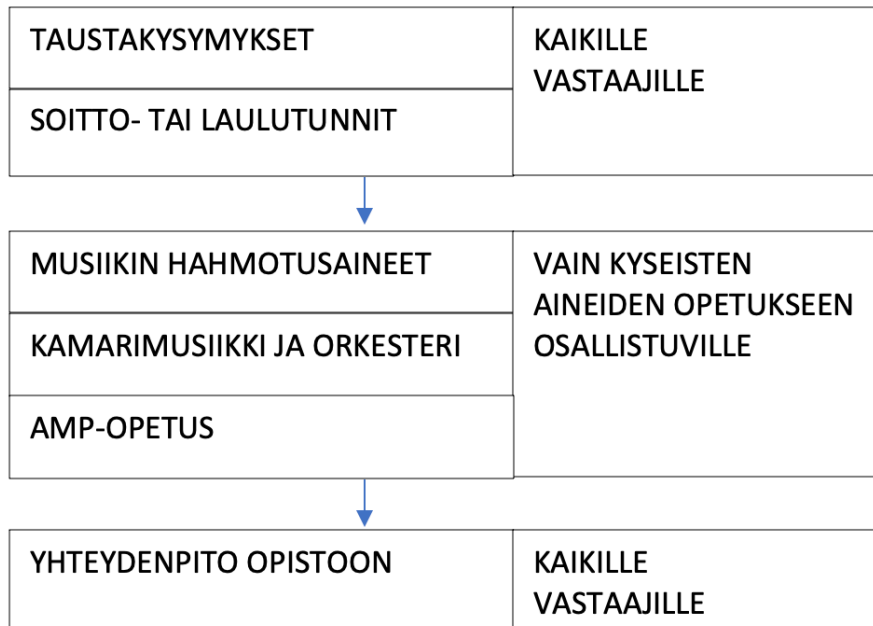
Kyselytutkimuksen osalta on syytä pohtia sen pätevyyttä (validiteettia) vastata juuri niihin kysymyksiin, joita varten tutkimus on tehty (Vilka 2021, 154). Kyse- lyaineisto perustuu Virvatuli-aineistoon, joka on tarkoitettu oppilaitosten itsearvi- ointivälineeksi. Näin ollen samoja kysymyksiä on testattu aikaisemmin saman asian tutkimiseen, joten oletan, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset pääosin siten kuin on tarkoitettu.

Kyselyssä oli eri osioita, joihin oli tarkoitus saada vastauksia vain niiltä oppi- lailta, jotka opiskelevat kyseistä ainetta. Joissain sanallisissa palautteissa kävi ilmi, että kysyjä oli tulkinnut väärin Musiikkiopisto Avonian ryhmäopetusaineiden termejä. Tämän seurauksena vastaaja oli vastannut väärin kysymyksiin ryhmä- aineiden osalta. Tulevaisuudessa eri ryhmäaineita opiskeleville pitäisi tarkem- min ohjeistaa, millaisista osioista kysely koostuu, jolloin vastaajan olisi helpompi ymmärtää mihin osioon pitäisi vastata. Myös kyselyn testaaminen etukäteen suuremmalla ryhmällä vastaajia voisi paljastaa tällaiset väärintulkinnan mahdol- lisuudet.

Onko kyselytutkimus luotettava? Kyselyn perusjoukko on Avoniassa opiskelevat perustason ja syventävän tason oppilaat. Kyselyyn vastaaminen oli mahdollista kaikille oppilaille. Toteutunut otos eli kyselyyn vastanneiden määrä oli 64/492 ja näin vastausprosentiksi saadaan 13 %. Toteutuneessa otoksessa vastaajat ovat jakautuneet hyvin iän suhteen, myös soitinryhmien suhteen otos vastaa oppilaitoksen tilannetta melko hyvin. Oletan, että toteutunut otos edustaa melko suurella varmuudella aktiivisempia oppilaita ja vanhempia, näin ollen kyselyn tulos ei ole täysin yleistettävissä koko perusjoukkoon. Kyselyyn vastaaminen edellyttää jonkin asteista suurempaa kiinnostumista harrastusta kohtaan. Myös kyselyyn vastanneiden opiskelu-aika ja ikä viittaavat siihen, että opintoja kohtaan aktiivisemmat ovat enemmän edustettuja otoksessa. (Vilkkä 2021, 80–81.)

4.1 Kyselyn rakenne

Kysely koostui eri osa-alueista, joita olivat taustatiedot, soitto- tai laulutunnit, musiikin hahmotusaineet (musiikin teoria, musiikkiteknologia), AMP-opetus (sisältää bändiopetusta ja musiikin hahmotusaineiden opetusta), yhteissoitto (klassinen) sekä viimeisenä osiona yhteydenpito oppilaitoksen kanssa. Kaikki oppilaat eivät osallistuneet jokaisen oppiaineen opetukseen ja siksi oppiaineeseen eri osioiden jälkeen vastaajilta kysyttiin osallistumista kyseiseen oppiaineeseen, näin kaikkien vastaajien ei täytynyt edetä koko kyselyä alusta loppuun. Ohessa on kaavio kyselyn rakenteesta (kuva 7).

Kuva 7. Kyselyn rakenne.

Kyselyn eri osioihin tuli vastauksia sen mukaan mihin oppiaineisiin oppilaat osallistuvat. Kyselyn osioiden suhteen vastaajat jakoutuivat oheisen taulukon 1 mukaisesti.

Taulukko 1. Kyselyyn vastaajat eri kyselyn osioittain.

KYSYMYKSEN OSIOT	VASTAAJAMÄÄRÄ
TAUSTAKYSYMYKSET	64
SOITON- TAI LAULUNOPETUS	64
MUSIIKIN HAHMOTUSAINEET, MUSIIKKITEKNOLOGIA JA SÄVELLYS	10
AMP-OPINNOT	8

ORKESTERI TAI KAMARIMUSIIKKI	18
YHTEYDENPITO MUSIIKKIOPISTON KANSSA	64

Koska ryhmäaineita koskeviin yksittäisiin kysymysalueisiin tuli määrällisesti melko vähän vastauksia käsittelen ryhmäaineiden vastaukset yhtenä kokonaisuutena. Eri osioihin vastanneiden määrät seuraavat kuitenkin hyvin lähelle koko kyselyn vastausprosenttia. Orkesterin ja kamarimusiikin vastaajamäärä oli melko suuri. Tämä selittyy sillä, että kamarimusiikkia tehdään paljon myös oppitunneilla. Kaikkeen opistossa toteutettuun kamarimusiikkiin ei ole osoitettu erikseen viikkotunteja. Oletan, että ryhmäaineiden vastausten määrään vaikuttaa paljolti se, että suurin yksittäinen vastaajaryhmä koostui ensimmäisen tai toisen vuoden opiskelijoista, jotka eivät vielä osallistu suuressa määrin ryhmäaineiden opetukseen. Suositusikänä musiikin hahmotusaineiden opinnoille Musiikkiopisto Avoniassa on noin kymmenen vuoden ikä.

4.2 Vastaajien taustaa selventävät kysymykset

Kyselyn alussa oli vastaajien taustaa ja lähtökohtia selventäviä kysymyksiä. Näihin kysymyksiin valitsin syntymäajan, opiskeluajan ja soitinryhmän. Instrumentin sijaan valitsin taustakysymykseksi soitinryhmän, koska muuten harvinaisempien soittimien soittajien anonymiteetti voisi vaarantua. Taustakysymyksen tarkoituksena oli mahdollistaa aineiston tilastollinen käsittely, kuten ristiintaulukoiminen.

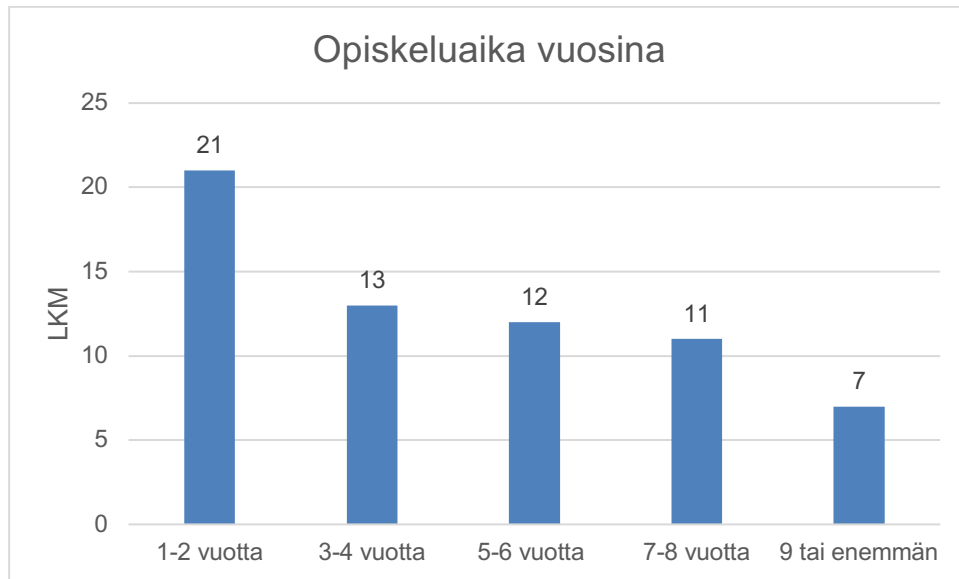
Taustatietoina kysyin oppilaiden syntymävuotta (kuva 8). Luokittelin vastaajat iän perusteella kuuteen eri ryhmään ja taulukoin, kuinka moni vastaajista kuuluu kuhunkin luokkaan (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 133). Ensimmäisen ryhmän muodostavat vuosina 2012–2015 syntyneet, jotka käyvät peruskoulun vuosiluokkia 1–3. Toinen ryhmä on 2009–2011-vuotiaat, jotka iän puolesta opiskelevat vuosiluokilla 4–6. Kolmas ryhmä on 2006–2008 syntyneet, jotka opiskelevat luokilla 7–9. Neljännen ryhmän muodostavat vuosina 2003–2005 syntyneet, jotka iän

puolesta opiskelevat lukiossa tai muualla toisella asteella. Viides ryhmä on 2000–2002 syntyneet, jotka ovat nuoria aikuisia. Kuudentena ryhmänä ovat ennen vuotta 2000 syntyneet. Suurimmat vastaajajoukot olivat 2003–2005 syntyneet sekä 2012–2015 syntyneet. Alle 12-vuotiaita pyydettiin vastaamaan kyselyyn yhdessä huoltajan kanssa.

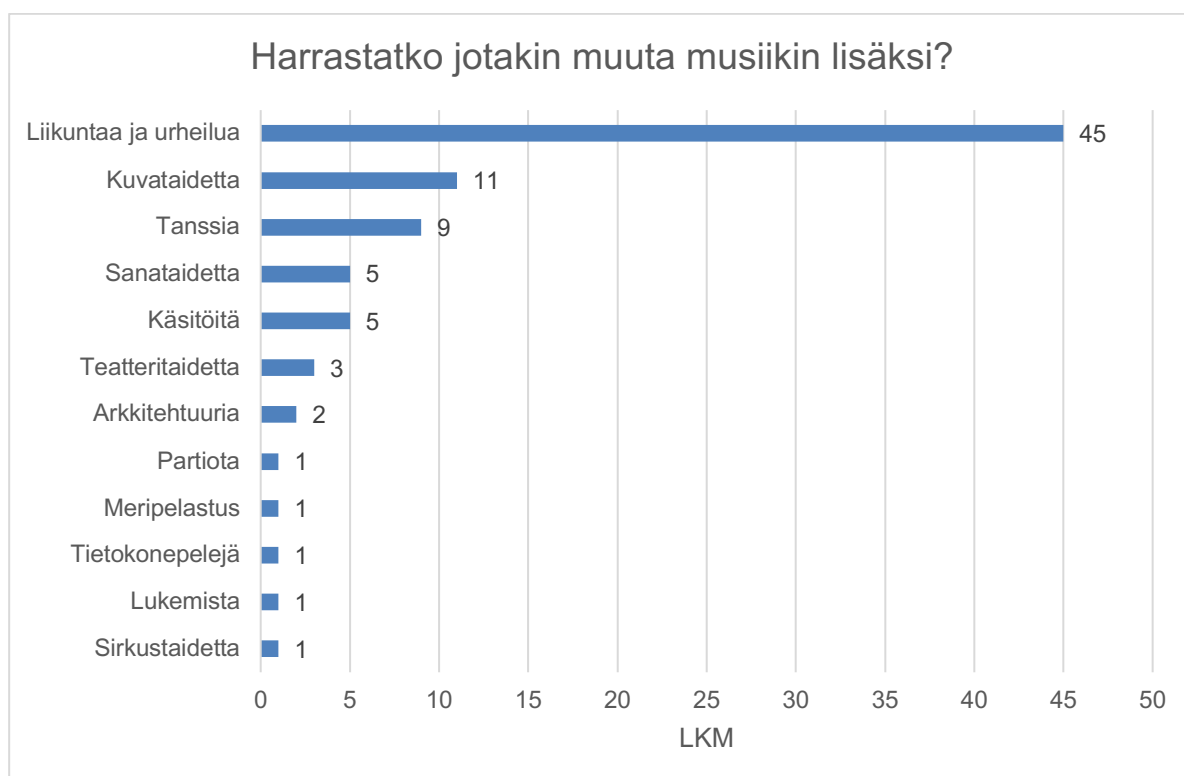
Kuva 8. Kyselyyn vastanneiden syntymävuodet (n=64).

Luokittelin oppilaat opiskeluajan perusteella kahden vuoden välein (kuva 9). Suurin vastaajaryhmä opiskeluajan perusteella tarkasteltuna on opiskelujen alussa ja opiskelee ensimmäistä tai toista vuotta musiikkiopinnoissa. Heitä oli 33 % vastaajista (21 vastaajaa). 3–4 vuotta opiskelleita on viidennes, eli 20 % (13 vastaajaa), 5–6 vuotta opiskelleita on 19 % (12 vastaajaa), 7–8 vuotta opiskelleita 17 % (11 vastaajaa) ja yli yhdeksän vuotta opiskelleita 11 % (7 vastaajaa). Kaikissa ikäryhmissä oli eri mittaisen musiikkiharrastuksen omaavia oppilaita, mutta vastaajien nuorimmassa ikäluokassa 2012–2015 syntyneet suurin osa oli 1–2 vuotta opiskelleita. Ohessa on kaavio oppilaiden musiikkiharrastuksen kestosta luokiteltuna kahden vuoden välein (kuva 9).

Kuva 9. Kyselyyn vastanneiden opiskeluaika vuosina (n=64).

Oppilaiden muista harrastuksista kysyttiin seuraavanlaisella kysymyksellä: ”Harrastatko jotakin muuta musiikin lisäksi? (valitse yksi tai useampi vaihtoehto)”. Annettuja vaihtoehtoja pystyi täydentämään vaihtoehdolla ”Muu”, jossa oli avoin tekstikenttä omaa vaihtoehtoa varten. Tähän kysymykseen vastasi 55 vastaajaa 64:stä. Tämän perusteella musiikkia ainoana harrastuksena harrastaa 14 % vastaajista (9 vastaajaa).

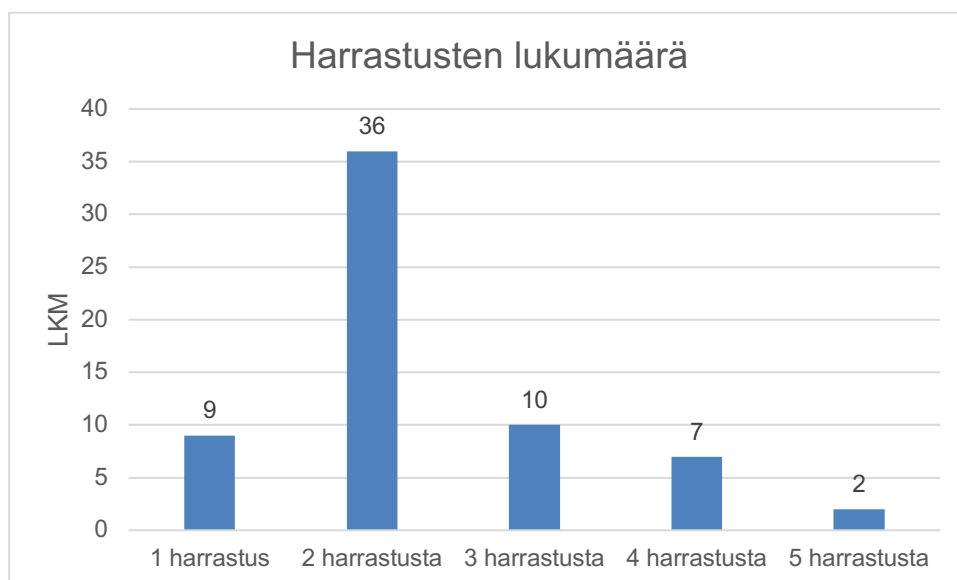
Kuva 10. Oppilaiden harrastukset musiikin lisäksi (n=55).

Vastaajista 45 % harrastaa musiikin lisäksi liikuntaa ja urheilua (kuva 10). Liikunta ja urheilu on suunnilleen yhtä suosittua kaikissa ikäryhmissä. Vastaajat pystyivät täydentämään vastauksia ”Muu”-vaihtoehdolla. Kuvassa 10 ovat mukana yksittäiset omat vastaukset, joita olivat partio, meripelastus, tietokonepelit ja lukeminen.

Omista vastauksista jäin pohtimaan lukemista ja tietokonepelaamista, jotka voivat olla harrastuksia, mutta usein ne ehkä mielletään ajanvietteeksi. En kuitenkaan lähtenyt rajaamaan näitä pois harrastusten joukosta, koska osalla ne voivat olla myös aikaa vieviä harrastuksia. Toisaalta, jos vastausvaihtoehtona olisi ollut tietokonepelaaminen, luulen, että sen osuus olisi ollut huomattavasti suurempi.

Harrastusten osalta tarkastelin myös niiden määrää. Kaikki oppilaat siis harrastavat musiikkia, mutta musiikin lisäksi vastaajilla oli myös muita harrastuksia. Vastaajista yhdeksän ilmoitti harrastavansa yhtä harrastusta eli musiikkia, 36 kertoi harrastavansa kahta eri harrastusta, kymmenellä vastaajalla oli kolme

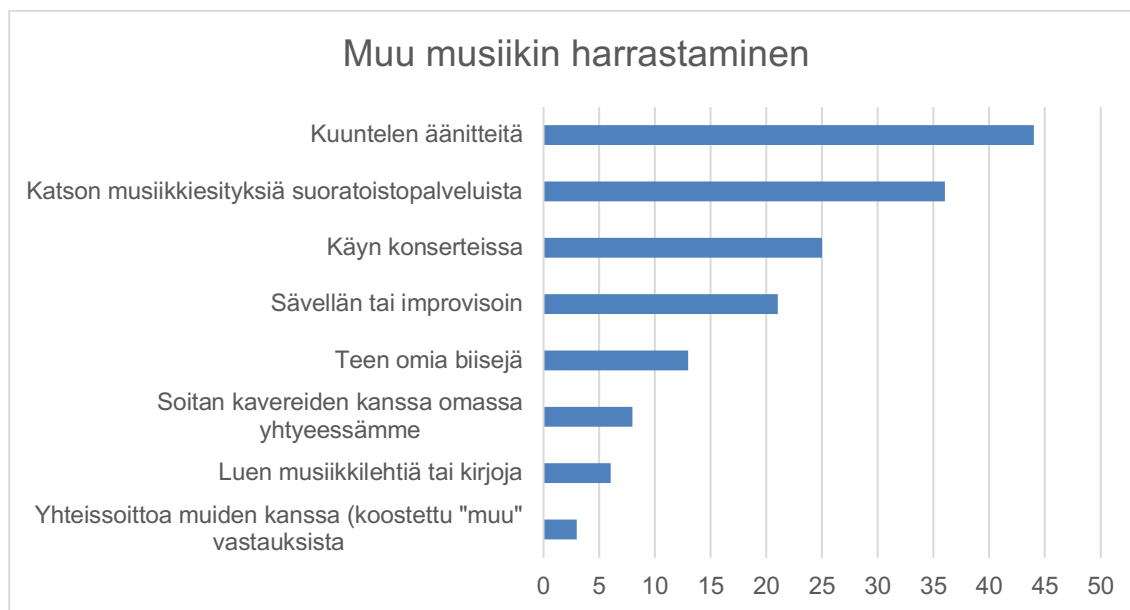
harrastusta, seitsemän vastaajaa harrasti neljää eri harrastusta ja kahdella oli peräti viisi harrastusta. Useimmat, jotka mainitsivat neljä tai useampia harrastuksia kertoivat harrastavansa lukemista tai tietokonepelaamista. Oheisessa kuvassa on jakauma oppilaiden harrastusten määrästä (kuva 11).

Kuva 11. Kyselyyn vastanneiden harrastusten määrä (n=64).

Musiikki mielletään usein vaativaksi harrastukseksi, jota täytyy harjoitella päivittäin. Useampi harrastus ei silti välttämättä tarkoita sitä, että oppilaat laiminlöisivät joitain harrastuksia. Harrastamisen äärellä, Nuorison harraste- ja vapaa-aika-tutkimuksen (2020) mukaan nuoret, joilla on useita harrastuksia, harrastavat siitä huolimatta säännöllisesti. Tutkimuksessa kävi ilmi, että neljä viidestä kulttuurin-, taiteen tai median harrastajasta harrastaa päivittäin. Vähintään kahta harrastusta harrastavista 41 % harrastaa päivittäin ja kolmea harrastusta harrastavista 16 % ehtii harrastaa päivittäin. (Salasuo 2021, 42.)

Vastaajien taustaa selventävissä kysymyksissä tiedusteltiin myös vastaajien muuta musiikin harrastuneisuutta musiikkiopisto-opintojen lisäksi. Kysymykseen sai valita useita vastausvaihtoehtoja, joita sai täydentää omalla vastauksella ”Muu”-kohdassa. Vastauksia tähän kysymykseen tuli yhteensä 58. Oheisessa kuvassa on vastausten jakauma (kuva 12).

Kuva 12. Vastaajien muu musiikin harrastuneisuus (n=58).

Suurin osa vastaajista kuuntelee vapaa-ajalla musiikkia suoratoistopalveluissa tai äänitteiltä. Myös konserteissa käyminen on yleistä: Noin 43 % vastaajista kertoi käyvänsä konserteissa. Luovaa musiikin tuottamista, kuten säveltämistä, improvisointia ja omien biisien tekemistä harrastaa noin 59 % vastaajista. ”Muu”-vastauksissa oli luovan tekemisen luokkaan kuuluva vastaus, josta on alla lainaus:

äänitän ja miksaan covereita tietokoneella

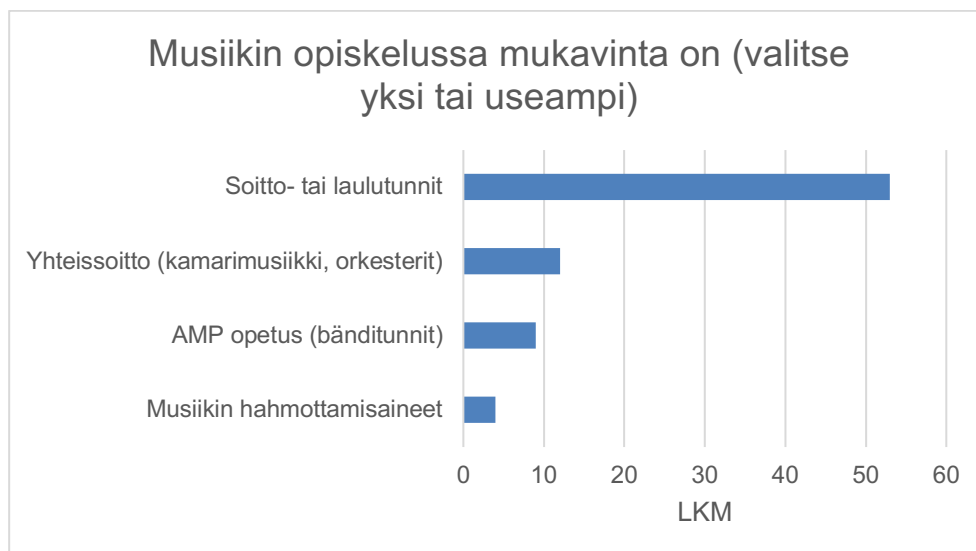
Yhteissoittoa vastaajat harrastavat ystävien ja kavereiden sekä perheenjäsenten kanssa. Tässä vastausvaihtoehto ”Soitan kavereiden kanssa omassa yhtyeessämme” ohjasi vastaajia enemmän rytmimusiikin puolelle, mutta vastaajat olivat kirjoittaneet tähän myös omia yhteissoiton toteutustapoja, kuten yhteissoitto äidin tai isän kanssa sekä kavereiden kanssa musisoiminen. Vastausten perusteella yhteissoittoa vapaa-ajalla harrastaa noin 19 % vastaajista. Yhteissoittoa kuitenkin toivottiin opintoihin lisää. Voisi ajatella, että haasteena vapaa-ajalla toteutuvalla yhteissoitolle on sopivien soittokavereiden löytyminen.

4.3 Kuinka musiikinopiskelu koetaan kyselytutkimuksen perusteella

Vastauksista muodostuva yleisvaikutelma Musiikkiopisto Avonian toiminnasta oli hyvin positiivinen sekä mielipideväittämiä että vapaan palautteen vastauksien perusteella. Oppilaat suhtautuivat musiikinopiskeluun myönteisesti ja luottivat opettajan ammattitaitoon ja osaamiseen laajasti. Myös oppilaitoksen viestintään oltiin yleisesti tyytyväisiä. Heikkoina signaaleina tuli yksittäisiä toiveita pidemmästä soittotunnista, konsertteja ja projekteja toivottiin jatkossa järjestettävän yhtä paljon kuin ennen koronaa ja yksi vastaajista toivoi, että oppilaan kiinnostuksen kohteet huomioitaisiin paremmin opetuksessa. Seuraavissa alaluvuissa kerron yksityiskohtaisemmin kyselyn tuloksista liittyen siihen, kuinka vastaajat kokevat musiikinopiskelun.

4.3.1 Mukavinta musiikinopiskelussa

Suurin osa vastaajista, eli (50 vastaajaa) kertoi mukavimmaksi soitto- tai laulutunnit. Lähtökohtana soittoharrastukselle on soittotaidon oppiminen. Toiseksi eniten vastaajat pitivät yhteissoitosta (20 vastaajaa), jossa vastaukset jakautuivat yhteissoiton (kamarimusiikki, orkesteri; 11 vastausta) ja AMP-opetuksen (bänditunnit; 9 vastausta) kesken. Vain neljä vastaajaa mainitsi musiikin hahmottusaineet mukavimpana musiikin opiskelussa. Kuva 13 esittää, mikä musiikin opinnoissa on vastaajien mielestä mukavinta.

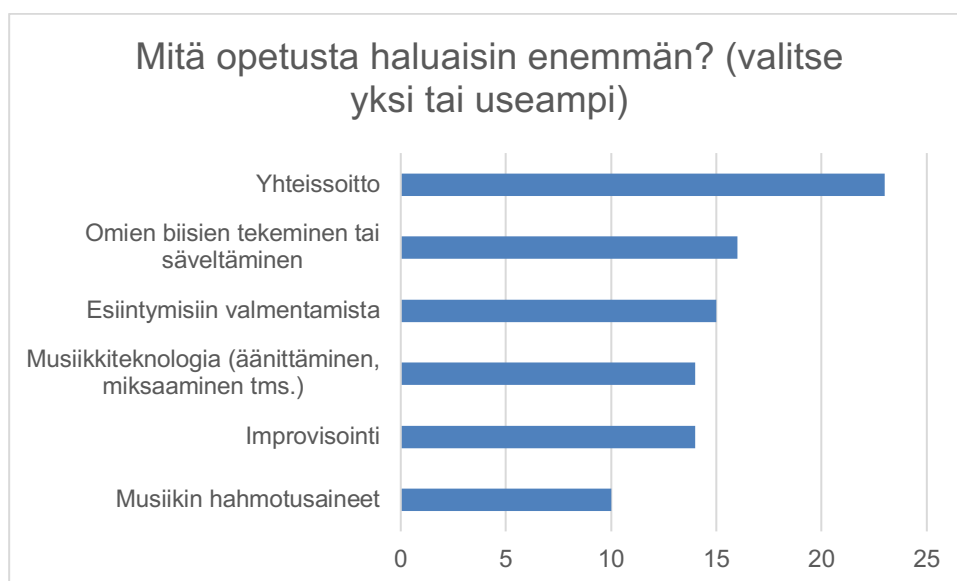

Kuva 13. Musiikin opiskelussa mukavinta (n=64).

Tämän perusteella musiikin opiskelussa oppilaat pitävät eniten omista soitto- ja laulutunneista.

4.3.2 Mitä opetusta halutaan enemmän?

Yhtenä kysymyksenä oli monivalintakysymys, jossa tiedusteltiin, mitä opetusta oppilaat haluaisivat enemmän. Kyseessä ei ollut aito valintatilanne, jossa jokin opiskeluaine pitäisi valita ja siihen sitoutua. Näin ollen vastaajat valitsivat mielellään paljon erilaisia vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen täydentäminen ”Muu”-valinnalla oli myös mahdollista. Tämän kysymyksen omista vastausvaihtoehdoista esiintyi hajanaisia vastauksia, joissa ilmaistiin tyytyväisyyttä tämän hetken opetustarjontaan. Eniten vastaajat halusivat opiskella lisää yhteissoittoa. Jos vastausvaihtoehdoissa olisi ollut mahdollista valita ”olen tyytyväinen tämän hetken opetustarjontaan”, voi olla, että useampi olisi saattanut valita sen. Ohessa on kaavio siitä, kuinka vastaukset jakaantuivat (kuva 14).

Kuva 14. Mitä opetusta vastaajat haluaisivat enemmän (n=54).

Tämän vastauksen osalta tein myös ristiintaulukoinnin, koska halusin selvittää, mitä haluttiin lisää eri ikäryhmittäin. Kysymykseen sai valita useita vaihtoehtoja, ja selkeästi eniten lisätoiveita oli ikäluokalla 2003–2005, joilla suurin epämukavuutta musiikinopintoihin tuova asia oli ajan riittämättömyys. Kyse saattaisi olla siitä, että lukioikäiset tietävät enemmän opiskelusta ja haluaisivat osallistua enemmän, mutta ajankäytöllisesti heillä ei ole mahdollisuutta käydä useammilla tunneilla viikossa.

Omien biisien tekeminen tai säveltäminen ja musiikin hahmotusaineet ovat Musiikkiopisto Avonian opetuksessa hyvin lähellä toisiaan. Kun laskee yhteen nämä kaksi vastausta (omien biisien tekeminen tai säveltäminen sekä musiikin hahmotusaineet), voisi tehdä tulkinna, jonka mukaan 26 vastaajaa haluaisi opiskella enemmän musiikin hahmotusaineita. Säveltäminen kuuluu usein musiikin hahmotusaineiden opetuksen sisältöön. Toisaalta taas säveltäminen ei onnistu ilman musiikin hahmotusaineiden hyvää hallintaa. Edellisessä kappaleessa kävi ilmi, että vain harvat mainitsivat musiikin hahmotusaineiden opiskelun mukavimpana (4 vastaajaa). Toisaalta moni haluaisi sitä lisää jossain muussa muodossa, joita ovat omien biisien tekeminen tai säveltäminen.

Onko musiikin hahmotusaineet oppiaineena brändätty väärin? Yhdistetäänkö musiikin hahmotusaineet edelleen takavuosien musiikin teorian opetukseen, jossa teorian soveltaminen ei ollut niin yleistä? Toisena ehkä tärkeämpänä havainnointona tämän kysymyksen vastauksista käy ilmi, että suurin osa haluaisi enemmän yhteissoittoa. Tulisi pohtia, pitäisikö opiston järjestää enemmän mahdollisuuksia yhteissoittamiseen.

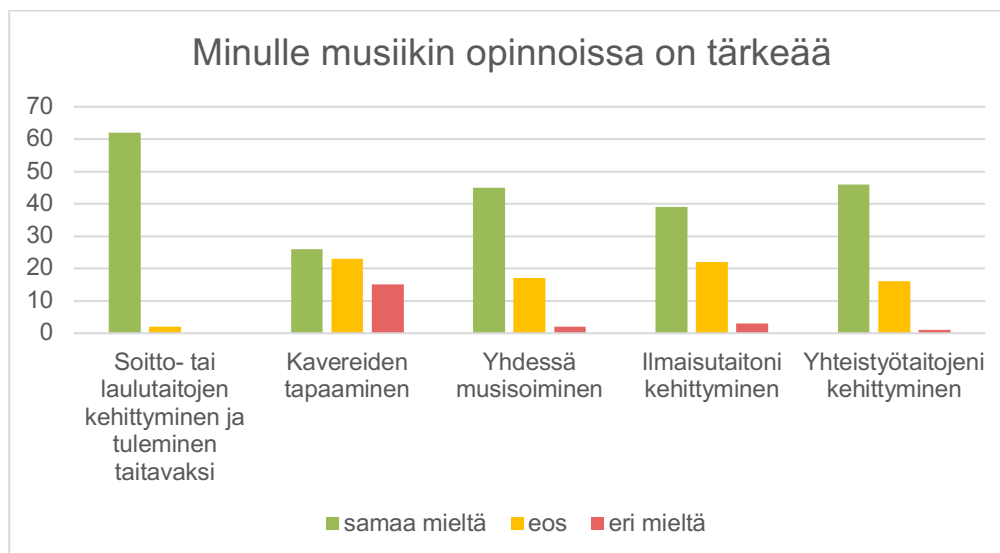
Improvisointi ja säveltäminen ovat saaneet tärkeämmän aseman edellisessä opetussuunnitelman uudistuksessa. Näitä molempia haluttaisiin enemmän. Säveltämistä opetetaan musiikin hahmotusaineiden kautta ja improvisointia opetetaan soittotunneilla. Ymmärsivätkö vastaajat, missä muodossa improvisoinnin opetusta annetaan vai onko niin, että improvisoinnin opetusta ei todella tarjota soittotunneilla tarpeeksi vastanneiden mielestä? Tähän en saa vastausta aineiston perusteella, mutta jotain kertoo varmasti se mitä oppilaat valitsevat silloin kun ryhmäaineita (musiikin hahmotusaineet, musiikkiteknologia, säveltäminen, orkesteri, kuoro) valitaan opintoihin. Ovatko musiikin hahmotusaineiden ja säveltämisen ryhmät täynnä? Voisi myös pohtia, olisiko syytä viestiä paremmin esimerkiksi improvisoinnin opetuksen sisällyttämisestä soittotunteihin.

Vastaajat halusivat myös lisää esiintymisiin valmentamista. Esiintymisiin valmentamista tehdään soittotunneilla ja konsertteihin valmistauduttaessa. Opettajat valmentavat oppilaita esiintymisiin, kukin opettaja omalla persoonallisella tyylillään. Ehkä teemoja liittyen esiintymisen valmentamiseen, improvisointiin ja säveltämiseen voisi edelleen nostaa musiikkiopiston tiedotuksessa enemmän esille. Voi olla, että musiikkiopiston hallinnossa näitä asioita pidetään helposti liian itsestään selvinä.

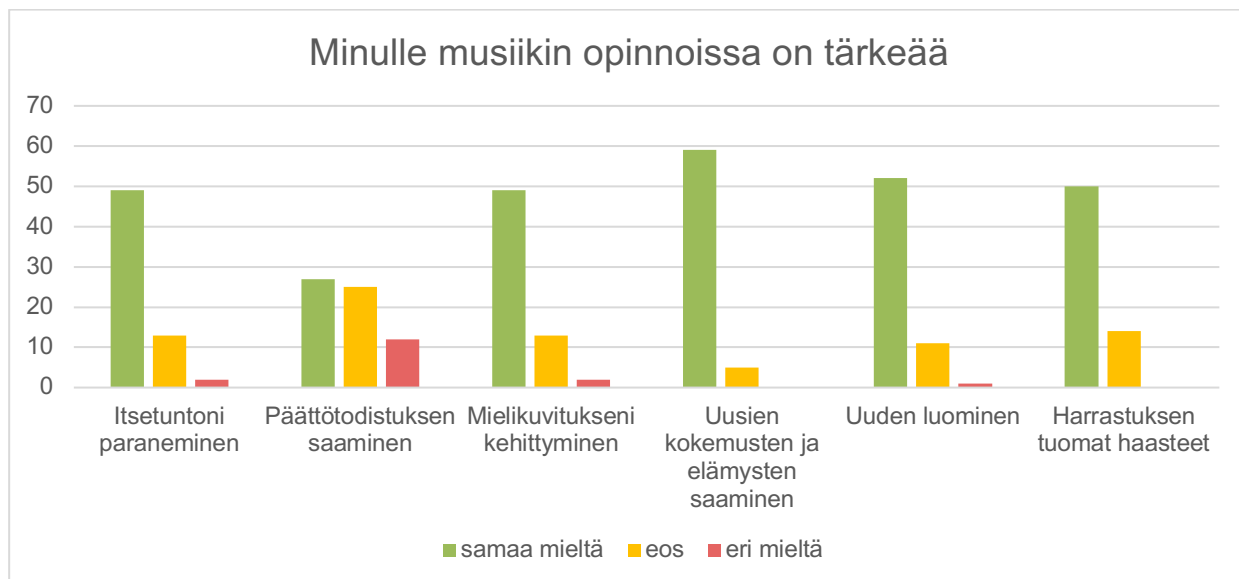
4.3.3 Tärkeiksi koetut asiat musiikinopiskelussa

Musiikkiopinnoissa tärkeiksi koettuja asioita selvittävä kysymys koostui 11 erilaisesta väittämästä. Vastaajat ottivat kantaa väitteisiin viisiportaisen Likert-asteikon mukaisesti. Selkeyttääkseni vastausten luettavuutta oheisissa kaavioissa (kuvat 15 ja 16) olen yhdistänyt positiiviset vastaukset (täysin samaa mieltä ja

samaa mieltä) sekä negatiiviset vastaukset (täysin eri mieltä ja eri mieltä). Analyysin kannalta lopputuloksena on siis 3-portainen Likert-asteikko. Olen jakanut kysymyksen vastaukset kahteen eri kaavioon selkeyttääkseni luettavuutta.

Kuva 15. Kyselyn tuloksia, minulle musiikin opinnoissa on tärkeää, osa 1. (n=64).

Kuva 16. Kyselyn tuloksia, minulle musiikin opinnoissa on tärkeää, osa 2. (n=64).

Kaavioista näkee, että itsensä kehittämiseen liittyvien väittämien vastaukset ovat kautta linjan positiivisia. Luokittelen itsensä kehittämiseen liittyviksi väittämiä seuraavat. Minulle tärkeintä soitonopetuksessa on:

- Itsetuntoni paraneminen
- Mielikuvitukseni kehittyminen
- Uusien kokemusten ja elämysten saaminen
- Uuden luominen
- Harrastuksen tuomat haasteet
- Yhteistyötaitojeni kehittyminen
- Ilmaisutaitoni kehittyminen
- Yhdessä musisoiminen

Näiden väittämien lisäksi oli muita väittämiä, jotka koskevat enemmän ulkoista motivaatiota. Näissä väittämissä samaa mieltä olevien määrä oli pienempi. Katson, että alla listatut väittämät koskevat ulkoista motivaatiota. Minulle tärkeintä soitonopetuksessa on:

- Päätötodistuksen saaminen
- Kavereiden tapaaminen

Tämän perusteella vastaajat ovat hyvin motivoituneita soitto- tai lauluharrastukseen, ja motivaatio vaikuttaisi olevan laadultaan enemmän sisäistä kuin ulkoista.

Musiikkiopinnoissa tärkeää -kysymyksen vastauksissa nousee esille myös kiinnostava väittämäpari: Minulle musiikin opinnoissa on tärkeää kavereiden tapaaminen tai Minulle musiikin opinnoissa on tärkeää yhdessä musisoiminen. Väittämä kavereiden tapaamista koskien jakoi mielipiteitä enemmän kuin yhdessä musisoiminen, johon selkeä enemmistö vastasi positiivisesti. Tästä voisi päätellä, että vastaajat ovat selvästi motivoituneita tekemiseen ja oppimiseen vahvemmin kuin pelkästään kavereiden tapaamiseen.

Harrastamisessa näyttäisi olevan tärkeää myös elämyksellisyys, sillä suurin osa vastaajista (59/64) kokee tärkeäksi uusien kokemusten ja elämysten saamisen. Samansuuntaista palautetta oli myös vapaan palautteen vastauksissa, joista tässä on muutamia esimerkkejä:

Itsensä kehittäminen kannustaa.

Jatkuva kehitys kannustaa jatkamaan

Kiva oppia uutta ja huomata, että aluksi tosi vaikeat asiat muuttuvat helpommiksi kun jaksaa harjoitella. Työpajat ovat kivoja ja orkesteri myös.

minua kannustaa omien taitojen kehittyminen

On kiva kokea uutta ja kehittyä, se luo energiaa ja iloa ja kohottaa itsetuntoa.

Vastaajien mukaan soittamisessa kannustaa havainto siitä, että pitkäjänteinen harjoittelu tuottaa tulosta. Yhdessä vastauksessa oli myös huomioitu itsetunnon kehittyminen.

Väittämässä eniten mielipiteitä jakaa ulkoiseen motivaatioon perustuva päättötodistuksen saaminen. Tässä väittämässä niiden osuus, jotka eivät ota kantaa on myös suuri. Samaa mieltä olleita oli yhteensä 27 ja eri mieltä olleita 12 vastaajaa. Niiden määrä, jotka eivät ottaneet kantaa suuntaan tai toiseen oli 25. Ristintaulukkoimalla tuloksen iän tai opiskeluajan suhteen ei löytynyt mitään selkeää vastaustendenssiä. Vastaukset hajosivat eri ikäluokissa ja eri opiskeluajan mukaan suuresti.

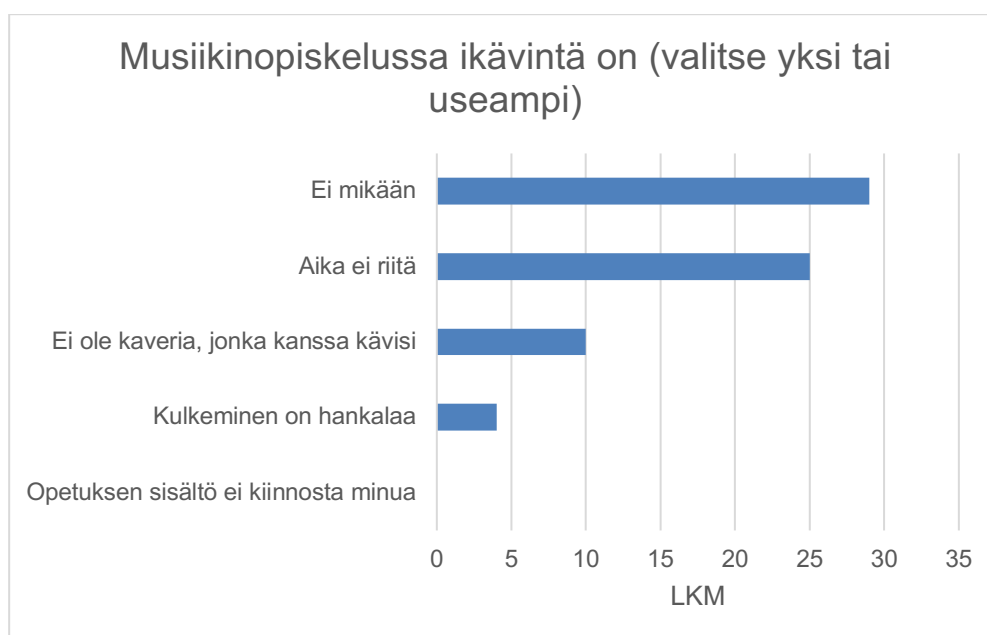
Mistä tämä sitten kertoo? Voidaanko ajatella, että päättötodistus on neutraalin vastauksen (eos) valinneille yhdentekevää? Kyselyn perusteella tähän ei pysty rakentamaan tulkintaa. Kun tarkastellaan suhdelukuja, päättötodistuksen saaminen on tärkeää 42 prosenttia vastaajista (samaa mieltä tai täysin samaa mieltä), kun taas 19 prosentille päättötodistus ei ole tärkeä. 39 prosenttia vastanneista ei osannut valita kumpaakaan vaihtoehtoa. Aika suurelle määrälle päättötodistuksen saaminen on kuitenkin tärkeää. Oppilaitoksen kannalta toivoisi, että

päättötodistuksen saaminen kiinnostaisi oppilaita enemmän, sillä se on yksi opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen keskeisistä tavoitteista.

4.3.4 Ikävintä musiikinopiskelussa

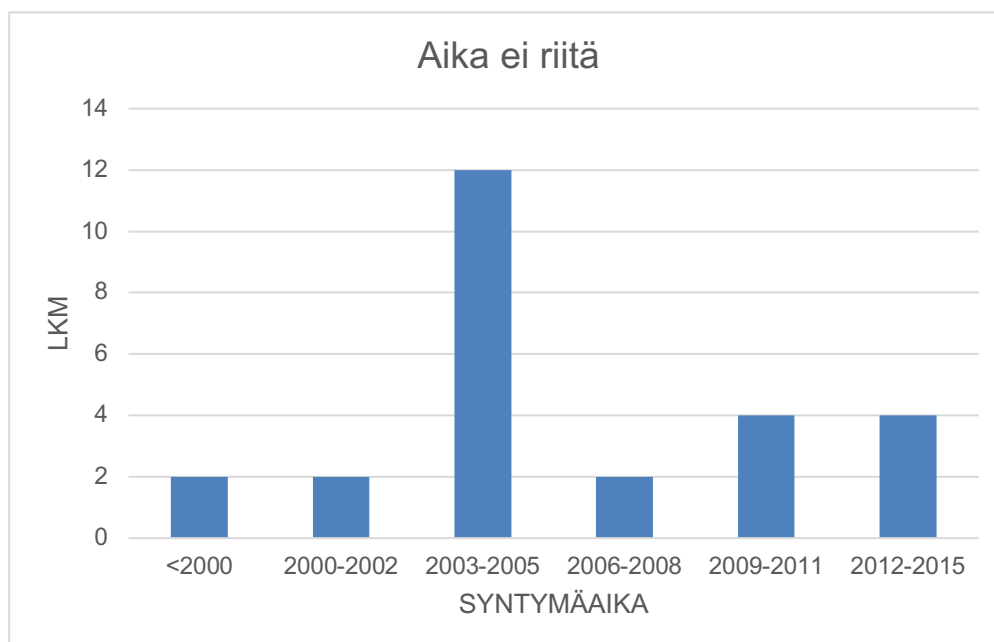
Kyselyssä tiedusteltiin myös mikä musiikinopiskelussa on ikävintä. Kysymyksessä vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon annetuista vaihtoehdoista, joita sai myös täydentää ”Muu”-valinnalla. Tähän kysymykseen vastasi 63 vastaajaa. Vastaajista 29 kertoi olevansa tyytyväisiä musiikin opiskeluun. Ristiintaulukoimalla vastaukset iän suhteen kävi ilmi, että suurin osa musiikinopiskeluun tyytyväisistä oppilaista oli ala- ja yläasteikäisiä.

Toiseksi eniten oli vastauksia, joissa kerrottiin ikävimmäksi se, että aika ei riitä (25 vastaajaa). Kaverin puuttuminen mainittiin ikävämpänä kymmenessä vastauksessa. Annu Tuovilan (2003) väitöskirjan mukaan lasten kaveripiirin suhtautumisella musiikin opintoihin on tärkeä vaikutus opiskelun jatkumisen kannalta. Hänen mukaansa niistä oppilaista, jotka kokevat opinnot antoisina vain neljänneksellä ei ollut kaveria musiikkiopistossa (Tuovila 2003, 224). Kuvassa 17 esitetään vastausjakauma koskien ikäviksi koettuja asioita.

Kuva 17. Musiikin opiskelussa ikävänä koetut asiat (n=63).

Kun aika ei riitä -vastausvaihtoehtoa tarkasteli ikäluokittain, kävi ilmi, että suurin osa vastaajista oli lukioikäisiä (71% vastaajista). Tämä havainto tukee myös arkihavaintoa lukiolaisten kiireisestä elämästä. Ohessa on kaavio ristiintaulukoiduista vastauksista ikäluokittain (kuva 18).

Kuva 18. Aika ei riitä -vastausvaihtoehdon valinneet ikäluokittain. (n=63).

Tähän kysymykseen oli mahdollista vastata, että ”opetuksen sisältö ei kiinnosta minua”. Tätä vastausmahdollisuutta kukaan ei käyttänyt. Tämä kertoo siitä, että niitä paljon puhuttuja musiikkiopissa vanhempien pakosta opiskelevia ei mahdollisesti ole.

4.4 Musiikin harrastamisen omaehtoisuus

Halusin nähdä, tuleeko vapaassa palautteessa esiin itseohjautuvuusteorian kolme psyykkistä perustarvetta, jotka vaikuttavat sisäisen motivaation kehittymiseen. Kun luokittelin vastauksia, havaitsin, että palautteet käsittelevät paljon opettajaa. Useasta vastauksesta löytyi itseohjautuvuusteorian mukaisia elementtejä, ja opintojen kannalta motivoivana tekijänä nähtiin opettaja. Siksi pää-

tin kirjoittaa tähän erillisen kappaleen opettajan roolista opintojen myötävaikuttajana. Loppuun lisäsin myös kappaleen siitä, mitä parannettavaa tai kehitettävää sanallisten vastausten perusteella annettiin.

Avoimen palautteen vastauksia tuli melko runsaasti ja ne käsittelivät vaihtelevasti eri aiheita. Ensimmäisessä vapaan palautteen kysymyksessä vastaajat saivat täydentää omin sanoin sitä, mikä musiikin opinnoissa on tärkeintä. Muut vapaan palautteen kysymykset oli laadittu eri osioiden loppuun, ja niiden muotoilu jätti vastaajalle paljon mahdollisuuksia antaa palautetta.

Päätin koota kaikki vapaan palautteen vastaukset yhdeksi kokonaisuudeksi. Oheiseen taulukkoon 2 on koottu vapaan palautteen kysymykset ja eri kysymyksiin tulleet vastausmäärät.

Taulukko 2. Vapaan palautteen kysymykset ja vastausten määrät.

VAPAAN PALAUTTEEN KYSYMYKSET	VASTAUSTEN MÄÄRÄ
Mikä muu on sinulle tärkeää musiikkiopinnoissa?	22
Mikä kannustaa sinua jatkamaan? Miten opintoja voisi kehittää vielä mukavammaksi?	21
Vapaa palaute soitto- tai laulutunneista	19
Vapaa palaute musiikin hahmotusaineista, musiikkiteknologiasta ja säveltämisestä	3
Vapaa palaute AMP opinnoista	2
Vapaa palaute yhteismusisoinnista	4
YHTEENSÄ	71

4.4.1 Yhteisöllisyys

Opiskelun yhteisöllisyydestä kertovia avoimia vastauksia tuli pääasiassa ryhmäaineiden osalta, mutta yhteissoitto mainittiin myös seikkana joka kannustaa jatkamaan opintoja. Avoimissa vastauksissa kerrottiin, että yhdessä soittaminen on mukavaa, mutta sen lisäksi mieleen on jäänyt myös muita orkesteriin liittyviä aktiviteetteja, joita on tehty soittamisen lisäksi. Ohessa on muutamia palautteita koskien yhteisöllisyyttä.

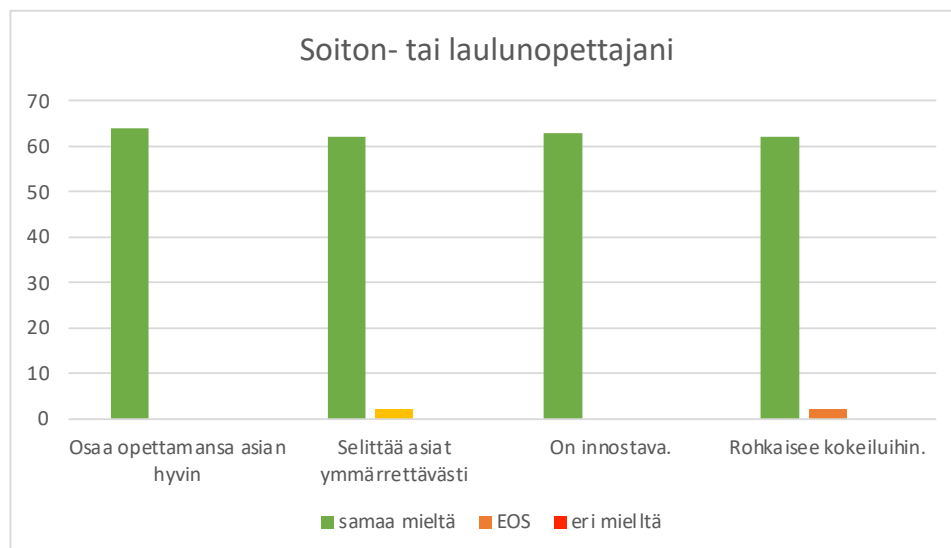
Bänditunnit ovat aina viikon kohokohtia, jossa pääsee näkemään kavereita ja nauttimaan musiikin tuotosta yhdessä!

Meeting my friends and the challenges and the games we do in orchestra like kahoot, Olympics

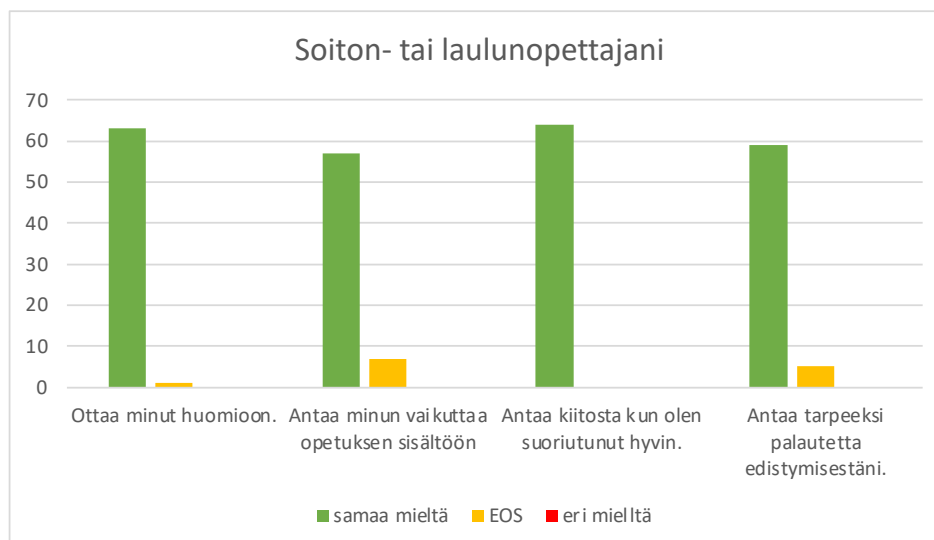
Mukava ja kannustava opettaja. Odotamme innolla bändisoittoa, olisi kiva saada uusia soittokavereita.

4.4.2 Opettajan rooli yksityisopetuksessa

Palvelumuotoilun näkökulmasta opettajat onnistuvat työssään erinomaisesti ja asiakkaat, eli oppilaat saavat positiivisia oppimiskokemuksia. Opettajan rooli nähdään kyselyn vastausten perusteella opintoja motivoivana. Selkeä vahvuus Musiikkiopisto Avonian työyhteisössä on opettajat, joiden ammattitaitoon oppilaat ja heidän vanhempansa luottavat. Kyselyssä oli mielipideväittämiä koskien opetusta yksityistunneilla. Vastaukset kerättiin 5-portaisella Likert-asteikolla. Selkeyden vuoksi olen tiivistänyt vastaukset kolmeen kategoriaan. Alla on kaksi kaaviota siitä, kuinka vastaajat kokevat opettajansa opetuksen (kuvat 19 ja 20).

Kuva 19. Kuinka vastaajat kokevat soiton- tai laulunopettajan opetuksen, osa 1. (n=64).

Kuva 20. Kuinka vastaajat kokevat soiton- tai laulunopettajan opetuksen, osa 2. (n=64).

Vastausten perusteella kyselyyn vastanneet oppilaat kokevat, että heidän opettajansa osaavat hyvin asiat, ovat motivoivia ja ottavat oppilaat hyvin huomioon. Oppimisilmapiiri koetaan hyväksi, ja oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa tunnin sisältöön.

--tunnit ovat aina innostavia, koska niiden sisältöön ja biiseihin saa vaikuttaa itse ja samalla tutustua kappaleisiin, jotka ovat itselle uusia. Tasapaino tutun ja uuden välillä on siis sopiva. --

Useissa vastauksissa korostui, että opettaja on myös muuten tärkeä ihminen oppilaille. Yksityistunneilla opettajalla on aikaa ottaa oppilaat huomioon. Vapaan palautteen vastauksissa on sanallistettu asia seuraavasti:

Oma opettaja on minulle tärkeä ihminen.

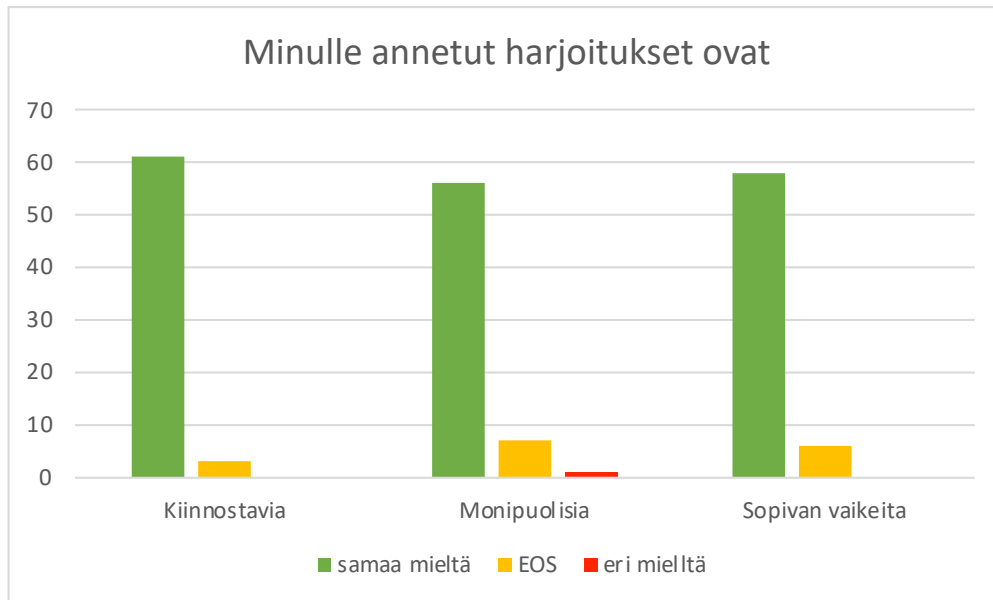
Tällä hetkellä minulla on hyvä ja motivoiva opettaja.

Kaikki on sujunut hyvin. Taitava opettaja.

Mukava ja kannustava opettaja

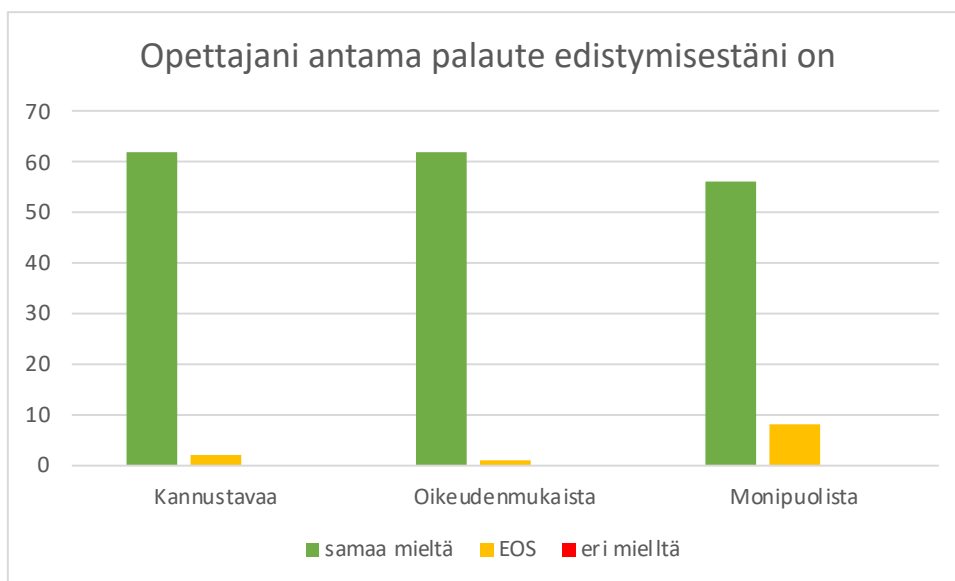
Innostava ja rohkaiseva ilmapiiri

Opetuksen sisältö koetaan suurelta osin myös kiinnostavana, monipuolisena ja sopivan vaikeana. Nämä seikat tukevat itseohjautuvuusteorian tarvetta kyvykkyyteen. Ohessa on kaavio opetuksen sisältöä koskevista vastauksista (kuva 21).

Kuva 21. Harjoitusten vaikeustasoa koskevat väittämät (n=64).

Opettajan antama palaute koetaan lähes yksinomaan kannustavana, oikeudenmukaisena ja monipuolisena (kuva 22). Vastaajista muutamat eivät ottaneet näihin väittämiin kantaa.

Kuva 22. Opettajan antamaa palautetta koskevat väittämät (n=64).

Kyselyn perusteella opettajien ammattitaito mahdollistaa hyvin oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimisen opetuksessa. Musiikkiopisto Avoniassa on järjestetty paljon täydennyskoulutusta liittyen uuden opetussuunnitelman mukaiseen opetuksen järjestämiseen.

4.4.3 Opettajan rooli ryhmäopetuksessa

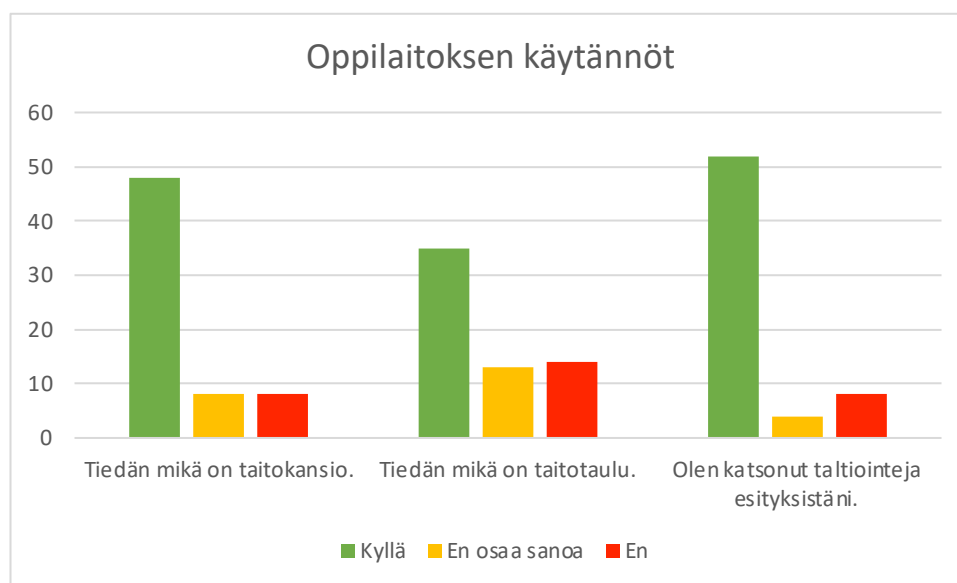
Ryhmäopetuksen osalta kysely jakaantui kolmeen eri osa-alueeseen: musiikin hahmotusaineet, AMP (bändisoitto ja musiikin teoria) sekä orkesteri ja kamari-musiikki. Näihin osioihin tuli melko vähän avoimia vastauksia, joten käsittelemme yhtenä osiona. Kysymykset olivat lähes identtiset yksilöopetuksen kysymysten kanssa. Myös tässä osiossa avoimet vastaukset antavat opetettavista aiheista hyvin positiivisen vaikutelman. Ainoana hyvin ymmärrettävänä eroavuu-tena yksilöopetukseen oli, että ryhmäopetuksessa oppilaat kokevat, etteivät pysty vaikuttamaan opetuksen sisältöön niin paljon kuin yksityisopetuksessa.

Vapaan palautteen perusteella ryhmäopetuksessa on mukavaa tavata kavereita ja yhteissoitto on motivoivaa, mutta tunneilla on toisinaan mukavaa tehdä myös muuta ryhmähenkeä nostattavaa.

Ryhmäopetuksessa ryhmien koot vaihtelivat suuresti, pienimmillään kahden oppilaan duosta useamman kymmenen oppilaan jousi- tai kitaraorkesteriin. Vastauksien perusteella ryhmäopetuksen tunneilla on ollut hyvä työskentelyrauha.

4.5 Oppilaitoksen opetussuunnitelma ja arviointivälineet

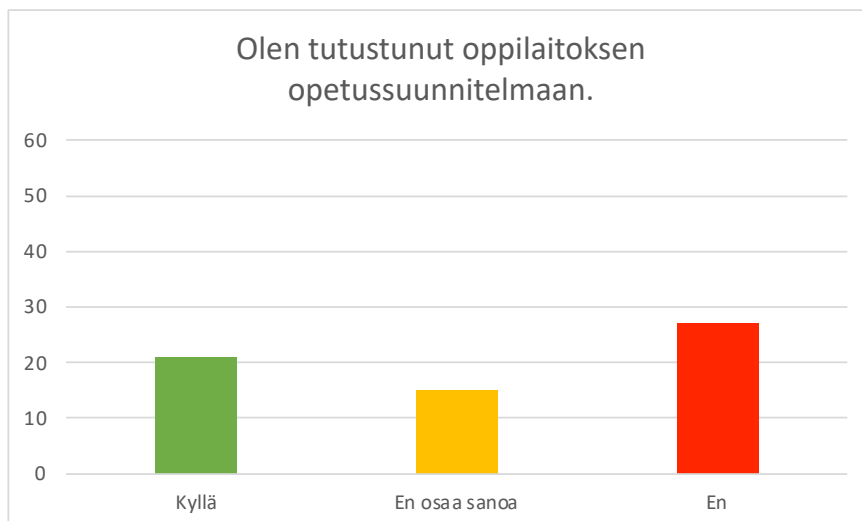
Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajat saivat ottaa kantaa väittämiin koskien opintojen arviointivälineitä, opetussuunnitelmaa sekä viestintää. Musiikkiopisto Avoniassa on käytössä opintojen arviointia varten taitokansio ja taitotaulu. Taitokansioon lisätään oppilaiden esityksiä ja tallenteita. Se muodostaa tallennearkiston oppilaiden opintojen ajalta, ja sen avulla pystyy helposti konkretisoimaan opinnoissa edistymistä. Taitotaulussa on avattu musiikin harrastukseen liittyviä taitoja, joita opintojen aikana harjoitellaan. Vastausten perusteella nämä käytännöt ovat melko hyvin tiedossa. Kuva 23 kuvaa näiden kysymysten vastausjakamaa.

Kuva 23. Oppilaitoksen käytäntöjä koskevat vastaukset (n=64).

Vastauksista voisi päätellä, että oppilaat ja heidän vanhempansa ovat katsoneet ja kuunnelleet opintojen aikana tehtyjä taltiointeja, mutta termi taitokansio ei ole kaikille tuttu. Taitotaulu oli näistä selvästi huonommin tunnettu toimintatapa.

Oppilaitoksen opetussuunnitelmaan tutustuminen sen sijaan jättää toivomisen varaa. Vastaajista vain 20/60 on tutustunut oppilaitoksen opetussuunnitelmaan. Tämän kysymyksen osalta mielestäni ”en osaa sanoa” -vastaukset kertovat siitä, että opetussuunnitelma ei ole vastaajille kovinkaan tuttu. Alla on jakauma kysymyksen vastauksista (kuva 24).

Kuva 24. Opetussuunnitelman tunteminen (n=63).

Opetussuunnitelman tunteminen olisi tärkeää, koska taiteen perusopetus muodostaa tasolta toiselle etenevän kokonaisuuden. Opintojen perusteella on mahdollista hakeutua myös ammattiopintoihin.

4.6 Asiakastyytyväisyys

Viimeisenä kysymyksenä tiedusteltiin, kuinka todennäköisesti suosittelisit Musiikkiopisto Avoniaa ystäville. Vastaukset pyydettiin Osgoodin asteikolla 1–5, jossa ääripäät olivat 5=suosittelen ja 1=en suosittele.

Vastaajista 53 eli 83 % vastasi 5, 10 vastaajaa eli 16 % vastasi 4 ja 2 % vastasi 3. Keskiarvoksi näistä muodostuu 4,81. Tämän vastauksen tulos vaikuttaa noudattavan koko kyselyn vastausten positiivista linjaa.

Kuva 25. Asiakastyytyväisyys (n=64).

Kun olin lähettänyt kyselyn, jäin pohtimaan vielä kysymyksen arvoasteikkoa. Tässä olisi ollut mahdollista käyttää Suomessa käytössä olevaa kouluarvosana-asteikkoa 4–10, mutta sen hahmottaminen olisi saattanut olla hankalaa ulkomaalaistaustaisille oppilaille. Jos asteikoksi olisi määritellyt 1–10 kysymys olisi ollut NPS (Net Promoter Score) mallin mukainen, ja sille olisi pystynyt laskemaan kyseisen järjestelmän pisteet (Burns, Darrell, Reichheld 2021). NPS mittari on tehty palvelun tai tuotteen kehittämiseen, mutta sen soveltaminen opetuksen kehittämiseen tuntuu vielä aika kaukaiselta.

5 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Luvussa viisi kerron kuinka opinnäytetyöni vastaa johdannossa asettamiini tutkimuskysymyksiin. Ensimmäisessä alaluvussa kerron Musiikkiopisto Avonian 2020-luvun oppilasprofiilista. Toisessa alaluvussa kerron, mitä oppilaskysely kertoo Musiikkiopisto Avonian järjestämän opetuksen oppilaslähtöisyydestä. Lopuksi kerron palvelumuotoilun soveltuvuudesta musiikkiopisto-koulutuspalvelun kehittämiseen.

5.1 Oppilasprofiili

Koko toimintahistorian ajan Musiikkiopisto Avoniassa on valittu oppilaat ilmoittautumisjärjestyksessä, ilman pääsykokeita. Koska Musiikkiopisto Avonia valitsee oppilaat ilmoittautumisjärjestyksessä, oppilailla on mahdollisuus aloittaa soittaminen myös myöhemmin, eivätkä kaikki vasta-alkajat ole välttämättä peruskoulun vuosiluokilla 1–6. Tämä seikka näkyy kyselyn taustakysymysten vastauksissa siten, että kaikissa ikäryhmissä on mukana soittoa tai laulua vähän aikaa harrastaneita. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli 1–2 vuotta opiskelleita, joita siis löytyi kaikista ikäryhmistä. 1–6-luokkalaisten määrä vasta-alkajista oli luonnollisesti suurin. Kyselyn perusteella oppilaat ovat hyvin aktiivisia muiden harrastusten suhteen. Vastanneista 86 prosentilla on musiikin lisäksi muita harrastuksia. Kolme tai useampi harrastus oli 30 prosentilla vastaajista. Yleisin toinen harrastus oppilailla löytyi urheilun tai liikunnan puolelta.

Suurin osa oppilaista harrastaa musiikkia musiikkiopintojen ulkopuolella. Yleisin harrastusmuoto on musiikin kuunteleminen äänitteiltä. Musiikin luovaa toimintaa oppilaat harrastavat säveltämällä, tekemällä omia biisejä tai improvisoimalla. Musiikkikirjojen tai lehtien lukemista oppilaat eivät laajalti harrasta. Myös yhteissoittoa harrastetaan vapaa-ajalla melko vähän, verrattuna siihen kuinka paljon oppilaat toivoisivat sitä lisää opintojensa aikana. Eniten lisäopetusta kaivataan yhteissoittoon.

Opinnoissa mukavinta on soitto- tai laulutunnit. Tämä näkemys vahvistuu myös kysyttäessä mikä musiikin opinnoissa on tärkeää. Suurin osa oppilaista on hyvin motivoituneita soitto- tai laulutaidon kehittämiseen ja haluavat tulla siinä taitaviksi. Oppilaille on tärkeää myös elämyksellisyys ja uusien kokemusten saaminen. Vapaan palautteen vastausten perusteella soiton- tai laulunopettajalla on suuri rooli oppimismotivaation kannalta. Tämän lisäksi useissa vastauksissa kerrottiin, että soitonopettaja on heille tärkeä ihminen. Vastausten perusteella oppilaat ovat erittäin tyytyväisiä opettajien ammattitaitoon, opetus koetaan innostavaksi, ja opettajat rohkaisevat oppilaita kokeilemaan uusia asioita. Oppi-

laat kokevat saavansa vaikuttaa opetuksen sisältöön ja saavat riittävästi palautetta edistymisestä. Vastausten perusteella oppitunneilla saadut harjoitukset ovat kiinnostavia, monipuolisia ja sopivan haastavia.

Suurin osa vastanneista ei osaa nimetä mitään ikävää asiaa musiikinopiskelussa. Vastauksien perusteella ikävintä musiikkiopinnoissa on aikapula, josta eniten kärsivät lukioikäiset. Toisaalta lukioikäiset myös toivovat eniten opetuselta. Muissa ikäluokissa aikapula ei vaikuttanut olevan merkittävä harmituksen aihe.

5.2 Oppilaslähtöisyys kyselyn perusteella

Oppilaslähtöisyys on kantavana teemana opetussuunnitelman perusteissa (2017), mutta kuinka se tulee huomioiduksi Musiikkiopisto Avonian toiminnassa? Oppilaskysely pohjautui Virvatuli-itsearviointimallin oppilaskyselyyn, jonka kysymyksissä on otettu huomioon oppilaslähtöisyys. Jos lähtökohdaksi oppilaslähtöisyydelle otetaan itseohjautuvuusteorian kolme perustarvetta omaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteisöllisyys, vastausten perusteella oppilaslähtöisyys näyttäisi toteutuvan Musiikkiopisto Avoniassa suhteellisen hyvin. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön, annetut tehtävät ovat sopivan haastavia ja opiston hyvä ilmapiiri ja yhteisötoimet tukevat yhteisöllistä oppimista. Vastaajat toivoivat enemmän yhteisötoimintaa, ja tähän haasteeseen kerron pohdinnassa tarkemmin omat ratkaisuehdotukseni.

5.3 Palvelumuotoilu musiikkiopiston kehittämisen välineenä

Palvelumuotoilu on tehty tuotteiden tai palveluiden kehittämistä varten. Suuri osa suomenkielisestä palvelumuotoilua käsittelevistä kirjoista on laadittu liiketoiminnan kehittämistä varten ja niissä oleva terminologia istuu paikoitellen huonosti julkisen palvelun, kuten musiikkiopistotoiminnan kehittämiseen. Lisäksi musiikkiopistotoiminnassa ei olla luomassa täysin uutta tuotetta, vaan enemmänkin uudistamassa opetustoimintaa opetussuunnitelmien perusteiden ja ajan

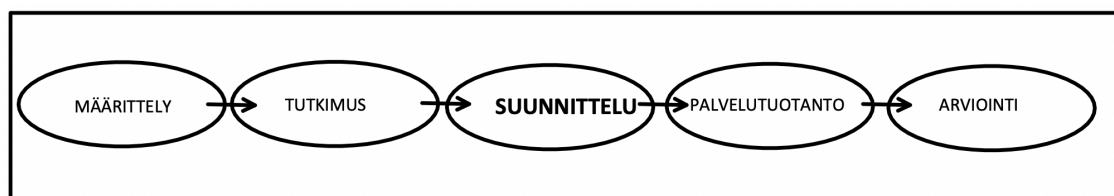
hengen mukaisesti. Opetussuunnitelman perusteissa (2017) korostuu oppilaslähtöisyys, joka tietyin osin rinnastuu hyvin palvelumuotoilun keskeiseen teemaan asiakaslähtöisyyteen. Musiikkiopistotoiminnan kehittämisessä palvelumuotoilun keinoin tulee ottaa huomioon palvelun reunaehdot, kuten tavoitteellisuus, säännöllisyys, tasolta toiselle eteneminen ja mahdollisuus musiikinalan jatko-opintoihin.

Laki taiteen perusopetuksesta velvoittaa oppilaitokset toteuttamaan itsearviointia. Itsearviointiin voi hyvin ajatella toteutuvan palvelumuotoilun keinoin. Laveasti ottaen voisi sanoa, että oppilaitosten itsearviointiin suunniteltu Virvatuli-malli on eräänlainen palvelumuotoilun väline, jonka avulla oppilaitokset voivat kerätä tietoa eri osa-alueista ja kehittää toimintaa koko työyhteisön voimin.

Näillä rajauksilla palvelumuotoiluprosessi sopii hyvin musiikkiopistotoiminnan kehittämiseen.

6 Pohdinta

Tässä luvussa käsittelem Tuulaniemen (2011, 128) palvelumuotoiluprosessin mukaisesti oppilaskyselyn esiin nostamia kehityskohteita, joita ovat yhteisötoiminnan lisääminen, lukiolaisten ajankäyttö ja siihen liittyen lukiodiplomi, oppilaitoksen viestintä ja opintojen ohjaus. Prosessikaavion mukaan on edetty suunnitteluvaiheeseen (kuva 25). Palveluntuotanto ja sen arvioiminen jäävät tämän työn ulkopuolelle.

Kuva 25. Palvelumuotoilun prosessi Tuulaniemen (2011, 128) mukaan.

6.1 Yhteissoiton lisääminen opetuksessa

Kyselyn perusteella yhteissoittoa toivottiin enemmän. Itseohjautuvuusteorian mukaan yhteisöllisyys on yksi keskeinen perustarve motivaation kehittymisen kannalta. Vastauksissa toivottiin lisää improvisoinnin ja sävellyksen opetusta. Näitä kaikkia – yhteissoittoa, improvisointia ja sävellystä – olisi mahdollista opiskella yhteisöllisillä työskentelytavoilla, jotka ovat käytössä esimerkiksi kansanmusiikin opetuksessa. Opintojeni aikana kävin kansanmusiikkitunneilla ja niiden innoittamana kansanmusiikkifestivaaleilla. Kansanmusiikissa toimintatapana oli soittaa kaikki kappaleet korvakuulolta opettajan esimerkin mukaisesti. Toimintatapa muistutti aikaisemmin musiikin perusteiden tunneilla tehtyä melodiadiktaattia sillä erotuksella, että kuultu melodia kirjoittamisen sijaan soitettiin. Kansanmusiikkitunnilla lopuksi kaikki äänittivät opettajan mallisoiton, jonka mukaan harjoitellun sävellyksen pystyi palauttamaan myöhemmin muistiin kuuntelemalla äänitteeltä. Samantyyppisiä toimintatapoja on mahdollista soveltaa myös muiden musiikin tyylilajien opetuksessa.

Musiikkiopistossa tätä prosessia voisi hioa siten, että kappaleet voisi olla valmiina äänitettyinä ja ne jaettaisiin oppilaille keskitetysti. Musiikin opiskelu korvakuulolta parantaa musiikin hahmottamisen kykyä ja toisaalta yhdessä tekeminen tuo oppimiseen yhteisöllisyyden. Harjoitteluvaiheen voisi tehdä myös siten, että oppilaille opetettaisiin sävellykset soittotunneilla ja yhteisharjoituksiin koonnuttaisiin musisoimaan kappaleita. Yhteissoittotunnit voisivat toteutua matalalla kynnyksellä, ja musiikkia voisi harjoitella sen mukaan kuinka paljon eri soitinten soittajia paikalle saapuu.

6.2 Lukiodiplomi

Yhtenä haasteena kyselyn perusteella nousi esiin se, että lukioikäisillä nuorilla on haasteita ajankäytön suhteen. Peräti 71 % lukioikäisistä vastaajista (12/17 vastaajaa) mainitsi ikävimmäksi asiaksi musiikinopiskelussa ajan riittämättömyyden. Toisaalta lukioikäiset haluaisivat lisää opetusta, mutta mahdollisesti he

eivät kuitenkaan kykenisi osallistumaan opetukseen aikapulan takia. Syyt lukio-laisten ajankäytön haasteisiin ovat melko varmasti sellaisia, joihin musiikkiopisto ei pysty vaikuttamaan. Tähän yhtenä mahdollisena ratkaisuehdotuksena voisi kuitenkin olla lukiodiplomi tai muu toimintatapa, jonka avulla lukiolaiset voisivat hyötyä pitkään ja intensiivisesti jatkuneista musiikinopinnoista musiikkiopistossa.

Lukiolaiset voivat sisällyttää lukio-opintoihin esimerkiksi musiikkiopinnoissa keriyttämäänsä erityistä osaamista tai harrastuneisuutta lukiodiplomin kautta. Lukiodiplomin tarkoitus on täydentää lukion päästötodistusta ja ylioppilaskirjoituksia. Osaamista voi osoittaa muun muassa musiikin alalta. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. (Opetushallitus, ei pvm.)

Musiikkiopistojen kannalta tilanne lukiodiplomin osalta toivottavasti helpottuu, kun musiikkiopistoissa tehdyt opinnot siirrytään tallentamaan kansalliseen Koski-tietokantaan (opintosuoritus ja -tutkinto tietokanta). Vuonna 2021 tehdyn esiselvityksen mukaan taiteen perusopetuksen toimijoilla on halua siirtyä opintojen rekisteröimiseen Koski-tietokantaan. Selvityksessä ehdotetaan, että taiteen perusopetuksen laajuus määriteltäisiin opintopisteinä. Opintojen laajuuden määrittäminen opintopisteinä on käytössä lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa sekä korkeakouluissa. Yhtenäinen käytäntö helpottaisi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. (Valajärvi 2021, 34.)

Lukiodiplomin lisäksi käytössä on taiteen perusopintojen hyväksilukeminen lukioidissa. Hyväksilukemisen tarkoituksena on vähentää päällekkäisiä opintoja ja lyhentää opiskeluaikaa. Laajemmin toteutettuna hyväksilukeminen voisi siis helpottaa lukioidikäisten aikapulaa. Valajärven selvityksen mukaan hyväksilukemisen käytännöt ovat paikkakuntaakohtaisia. Oleellista on, että hyväksilukeminen on kirjattu lukion opetussuunnitelmaan. (Valajärvi 2021, 40.)

Pääkaupunkiseudulla musiikkiopistojen haasteena on se, että musiikkiopiston lukioidikäiset oppilaat voivat opiskella monessa eri lukiossa. Opintojen hyväksilukeminen ja lukiodiplomin suunnitteleminen jakaantuisi hyvin monen eri lukion

kanssa tehtäväksi. Aluksi voisi olla hyvä selvittää ainakin musiikkiopiston lähiluokoiden osalta, kuinka hyväksilukeminen on kirjattu lukion opetussuunnitelmaan ja tiivistää yhteistyötä tällä saralla. Yhtenäiset standardit lukiodiplomin ja opintojen hyväksilukemisen osalta voisivat parantaa musiikkiopiston palvelua oppilaille. Yhtenäisistä käytännöistä olisi myös helpompi tiedottaa toisella asteella opiskelevia oppilaita. Toisaalta voisi olla myös hyvä selvittää etukäteen kuinka paljon merkitystä ajankäytöllisesti hyväksilukemisella olisi oppilaiden kiireiseen arkeen. Siihen tarvittaisiin kohdennetumpaa tutkimusta juuri tälle ikäluokalle.

6.3 Opintojen ohjaus

Kyselyssä selvisi, että taiteen perusopetuksen rakenteet ja opiston opetussuunnitelma eivät ole kovin hyvin vastaajien tiedossa. Esimerkiksi päättötodistuksen saaminen ei ollut monenkaan vastaajan mielestä olennaista opintojen kannalta. Kyselyn tuloksista kävi myös ilmi, että vastaajista harva on tutustunut opetussuunnitelmaan. Oppilaitoksen näkökulmasta tämä on haastavaa, koska uuden opetussuunnitelman perusteiden mukaan yksi keskeinen tavoite oli lisätä läpivirtaavuutta opistoissa siten, että mahdollisimman moni saisi taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnot päätökseen. Oppilaslähtöisellä opetuksella tähän pitäisi olla hyvät mahdollisuudet.

Opintojen ohjaus voisi olla hyvä työväline opetussuunnitelman tavoitteiden kiristämiseksi oppilaille. Opintojen ohjausta voitaisiin toteuttaa opintojen tietyissä kohdissa sen mukaan, miten oppilaiden taidot kehittyvät opintojen aikana. Opintojen alkuvaiheessa ei ole välttämätöntä avata koko opetussuunnitelmaa, vaan tietoa voi tarjota lisää opintojen edetessä. Opintojen ohjausta voisi olla opintojen aikana esimerkiksi 3–4 vuotta opiskelleille ja 6–7 vuotta opiskelleille.

Syventävien opintojen oppilaiden osalta mahdollinen ratkaisu voisi olla ryhmitteä oppilaita keskustelemaan opintojen päättösuorituksesta, siihen liittyvistä tavoitteista tai tarpeista sekä päättösuorituksen toteutuksesta. Tämän voisi toteuttaa musiikin hahmotusaineiden opettajan johdolla. Näin olisi mahdollista löytää

oppilailta yhtenäisiä kiinnostuksen kohteita ja mahdollisesti myös yhteismusiisointia varten soittokavereita, jotka ovat opinnoissa samassa vaiheessa. Oppilaiden erityistoiveet olisi myös mahdollista huomioida opetusjärjestelyistä päätettäessä.

6.4 Viestintä

Viestinnän kehittämisesä painopisteenä voisi olla enemmän opetussuunnitelmaan liittyviä asioita. Opetussuunnitelma on luettavissa Musiikkiopisto Avonian kotisivuilla ja siitä viestitään tiedotteiden kautta uusille oppilaille, mutta ei tiedetä, kuinka moni vanhemmista tutustuu siihen tiedotuksessa olevan kehotuksen perusteella. Oppilaitoksen viestinnässä pitäisi pohtia, mitä asioita musiikkiopistossa pidämme itsestään selvyyksinä ja mistä tulisi viestiä paremmin. Teemme mahdollisesti olettamuksia emmekä osaa tarkastella viestintää ulkopuolisin silmin. Voisimme korostaa entisestään perustoimintaan liittyvää viestintää, eli sitä mitä opiskellaan, miten opiskellaan ja millä keinoin opiskeltaviin päämääriin päästään. Musiikkiopiston viestintää pitäisi tarkastella niiden vanhempien näkökulmasta, jotka eivät itse ole osallistuneet musiikkiopisto-opetukseen. Heille oppitunneilla harjoiteltavat asiat voivat olla hyvin vieraita asioita.

Viestinnässä voisi tietoisemmin tuoda esiin opetussuunnitelman elementtejä, kuten opintojen sisältöjä, työtapoja ja tunneilla tehtäviä harjoituksia. Näiden asioiden viestintä voisi tapahtua perinteisen sähköpostiviestinnän lisäksi esimerkiksi sosiaalisen median kautta tapahtuvassa viestinnässä, jossa viestiä voisi kuvallistaa tai esittää lyhyinä videoklippeinä. Näissä yhteys opetussuunnitelmaan ei välttämättä tulisi niin alleviivattuna, mutta tieto käytänteistä ja toimintatavoista voisi levitä paremmin oppilaiden ja vanhempien tietoisuuteen.

Uskoisin, että Musiikkiopisto Avoniassa käytössä oleva opintojen dokumentointi helpottaa musiikinopiskelun kokonaiskuvan hahmottamista perheille. Oppilailla ja huoltajilla on mahdollisuus tarkastella oppitunneilla ja konserteissa tehtyjä tallenteita oppilaiden soitosta. Kyselyn perusteella peräti 81 % vastaajista on tarkastellut opintojen aikana tehtyjä tallenteita.

6.5 Jatkokysymyksiä

Oppilaskyselyssä kysyttiin myös oppilaiden harrastuneisuutta musiikkiopiston ulkopuolella. Tästä heräsi kiinnostava ajatus siihen, millainen on musiikkiopistossa opiskelevien musiikillinen identiteetti. Pystyvätkö oppilaat ilmentämään omaa musiikillista identiteettiä musiikkiopisto-opinnoissa vai onko heillä opisto-opintojen lisäksi muunlaisia musiikillisia kiinnostuksen kohteita, joita he eivät jaa musiikkiopistossa. Opettajien olisi hyvä tietää, millaista musiikkia oppilaat kuuntelevat vapaa-ajalla. Tukeeko opiston opetus juuri sitä omaehtoista harrastuneisuutta, jota vapaa-ajalla tehdään?

Opetussuunnitelman perusteiden (2017) mukaan musiikkiopisto-opintojen tulee antaa valmiudet myös musiikin jatko-opintoihin. Perusteet uudistivat musiikin-hahmotusaineiden opiskelua, mutta ammatillisten opintojen valintakoe perustuu edelleen vanhoihin opetussisältöihin. Voisi pohtia, pitäisikö opistojen siis järjestää kahdenlaista musiikin perusteiden opetusta esimerkiksi syventävien opintojen aikana. Traditionaalista opetusta voisi tarjota niille, jotka hakeutuvat ammatitopintoihin ja uuden opetussuunnitelman mukaista niille, jotka haluavat harrastaa musiikkia. Pääsykokeissa on vaikea hallita vanhan mallista teoriakoetta, jos tehtävyytyypit ovat täysin erilaisia kuin musiikkiopisto-opinnoissa.

Kyselyn viimeisen kysymyksen (suosittelisitko palvelua ystävillesi) myötä jäin pohtimaan musiikkiopiston roolia palvelun tuottajana. Asiakaspalvelukokemus pyritään hiomaan sellaiseksi, että asiakas suosittelee palvelua myös muille. Musiikkiopistolle ei ole mahdollista pyrkiä opetusvolyymiin selkeään kasvuun, koska kyseessä on julkisrahoitteinen palvelu ja opetuksen volyymin määrä on sidottu rahoituksen määrään. Toiminnan kannalta kriittistä on, että hakijoita ja kiinnostusta on riittävästi, jotta kaikkiin instrumentteihin on tarpeeksi tulijoita. Tämä taas on mahdollista siten, että toiminta kehittyy ja pysyy kiinnostavana jatkossakin.

6.6 Lopuksi

Toteutin opinnäytetyöni materiaalinkeruun kyselytutkimuksena. Päädyin kyselytutkimukseen, koska halusin saada laajemman kuvan opistomme oppilasprofiilista ja opetuksesta. Jatkossa oppilaiden näkemyksiä voisi olla hyvä kartoittaa myös haastatteluiden avulla, jotta lasten ja nuorten omat kokemukset ja tieto tulisivat paremmin esille musiikinopetusta kehitettäessä. Lasten ja nuorten asiantuntijuutta oman elämänsä asioihin korostavat Kallinen ja Pirskanen kirjassa *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu* (2022, 19–20).

Tulevissa kyselyissä kannattaisi pyrkiä suurempaan vastausprosenttiin, jotta vastauksissa näkyisi koko oppilaitoksen kirjo paremmin. Kattavampaan otokseen voisi päästä sitouttamalla opettajakunta paremmin kyselyyn ja toiminnan kehittämiseen. Ryhmäaineiden opettajat voisivat teettää kyselyn oppitunnilla, ja vastaaminen pitäisi mahdollistaa soitto- tai laulutunnilla. Kyselyn ajankohdan valinnassa pitäisi pyrkiä siihen, että kysely toteutettaisiin kiireettömänä ajankohdana ennen lukukauden lopussa olevaa konserttisumaa.

Palvelumuotoilun keskeisiin käsitteisiin kuuluvassa tuplatimantti-prosessissa on neljä vaihetta: löydä, määritä, kehitä ja tuota. Rajasin tuottamisen opinnäytetyöni ulkopuolelle, mutta oman havaintoni mukaan sitä kuitenkin tapahtuu kaiken aikaa. Opinnäytetyön aikana olen keskustellut oppilaskyselyn sisällöstä kollegoiden kanssa ja pyytänyt palautetta siitä. Olen esitellyt kyselyn tuloksia opettajille sekä hallinnolle. Omien havaintojeni mukaan tuottamista ja kehittämistä on tapahtunut opinnäytetyön aikana, mutta mikä on syy ja mikä seuraus, siihen en pysty ottamaan kantaa. Opinnäytetyön aihe ja siihen liittyvät asiat roikkuvat ilmassa kaiken aikaa, niistä puhutaan ja mietitään ratkaisuja, vaikka yhtään dokumenttia ei olisi kirjoitettu. Oman näkemykseni mukaan muutosta ja kehitystä tapahtuu paljon myös ilman kokouksia, mietintöjä ja pöytäkirjoja, eikä tarkoitukseni ole väheksyä näitä formaalin työskentelyn välineitä. Se mitä tarvitaan, on halu nähdä ongelmakohtia ja etsiä tietoa ilmiöistä. Muutoksia tekemällä näkee, mihin ne johtavat ja sitten voi tehdä tarvittaessa korjausliikkeitä.

Lähteet

Burns, Maureen, Darci Darnell ja Fred Reichheld. 2021. Net Promoter 3.0. Harvard business review. Luettu 13.11.2022. <https://hbr.org/2021/11/net-promoter-3-0>.

Hattie, John. 2009. Visible Learning A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Lontoo ja New York: Routledge.

Heikkilä, Tarja. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Jyväskylän yliopisto. "Luovuuden assosiaatiomalli." Luettu 25.9.2022. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/kirjoittamisen-tutkimus/luovuus-ja-kirjoittamisen-prosessi/luovuus-1/luovuuden-assosiaatio-malli>.

Kallinen, Kati ja Henna Pirskanen. 2022. Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu. Tallinna: Printon Trükikoda.

Koivisto, Mikko, Johanna Säynäjäkangas ja Sofia Forsberg. 2019. Palvelumuotoilun bisneskirja. Helsinki: Alma Talent.

Koivisto-Nieminen, Jaana ja Kaisa Holopainen. 2012. Virvatuli-malli. Itsearviointipias taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Sastamala: Taiteen perusopetusliitto TPO ry.

Laki taiteen perusopetuksesta 1998/633. Luettu 29.4.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>.

Luoma, Tiia. 2020. Taiteen perusopetus 2020. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019-2020. Opetushallitus. Luettu 18.9.2022. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/taiteen-perusopetus-2020>.

Martela, Frank ja Karoliina Jaranko. 2014. Sisäinen motivaatio: tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Helsinki: Tulevaisuusvaliokunta.

Mattelmäki, Tuuli. 2006. Muotoiluluotaimet. Helsinki: Teknologiateollisuus.

Miettinen, Satu. toim. 2011. Palvelumuotoilu: uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki: Teknologiaiinfo Teknova Oy.

Opetushallitus. "Lukiodiplomit". Luettu 1.11.2022. <https://www.oph.fi/fi/lukiodiplomit>.

OPS perusteet 2017. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2017. Helsinki: Opetushallitus.

OPS perusteet 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2002. Helsinki: Opetushallitus.

Polaine, Andy. 2013. Service Design: From Insight to Implementation. New York: Rosenfeld Media.

Ryan, Richard ja Edward Deci. 2017. Self-Determination Theory. New York: Guilford Press.

Salasuo, Mikko, toim. 2021. Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-ai-
katutkimus 2020. Helsinki: Hansaprint.

Salmela-Aro, Katariina, toim. 2017. Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava.

Tuulaniemi, Juha. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy.

Tuovila, Annu. 2003. "Mä soitan ihan omasta ilosta!". Espoo: Otamedia Oy.

Valajärvi, Anni. 2021. Esiselvitys taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtioneuvosto. 20.1.2012. Luettu 24.9.2022.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/virvatuli-malli-kehittaa-taiteen-perusopetusta>.

Vilkkä, Hanna. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkkä, Hanna. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.